ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 282 (8189)
ДЕКАБРИИН 2
ВОСКРЕСЕНЬЕ
1956 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Агро-зоотехническэ һуралсалые һайжаруулха

Үнгэрһэн табанжэлэй туршада колхознигуудые ажал хүдэлмэриһөөнь таһалдуулангүй агро-зоотехническэ курсануудта һургажа, нилээд һайн дүн туйлагдаа. Агро-зоотехническэ һуралсалые ёһотой һайнаар эмхидхэһэн колхозуудай малажал болон тарианжалдань түрүү арга дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнэ, колхознигуудынь хүдөө ажахын ёһотой мастернууд боложо, олонхинь Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ хабаадаһан, Советскэ Союзай орден, медальнуудаар шагнагдаһан байха юм.

Манайшье республикын колхозуудта һүүлэй хоёр жэлэй туршада гурбан жэлэй агрозоотехническэ курсануудые хоёр мянгаад хүнүүд дүүргэжэ гараа. Энэ хүдэлмэри Кабанска, Хэмлюйскэ болон Сүхын МТС-үүдтэ бараг һайнаар эмхидхэгдэһэн байна.

Гэбэшье, юрэнхы дээрээ колхознигуудай агро-зоотехническэ һуралсал хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнхэй. Илангаяа мүнөө жэл олохон колхозуудта эдэ курсануудай заняти ноябриин 1-дэ эхилхэ байһан аад, мүнөө хүрэтэр эхилээдүй байшоо.

Сэлэнгын, Кяхтын, Погранична болон бусад хэдэн МТС-үүдэй харьяата колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ хэрэгтэ анхарал багаар табина. МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд, главна мэргэжэлтэд энэ хүдэлмэриие эмхидхэхэ, энээн тушаа колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдтэ эрилтэ табиха, ажалдань бодото туһаламжа үзүүлхэ байһан аад, биратай юумэ хэнэгүй. Тэрэнэй эсэстэ курсануудта һураха хүнүүд тодорхойлогдожо, колхозуудай правлениин заседани дээрэ баталагдаагүй байха юм.

Мүн олон колхозуудта һуралсалай байра түхеэрэгдээгүй, харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүд бэлэдхэгдээгүй байшоо. Тэрэ курсануудай занятинь хэр һайнаар, удха түгэлдэрөөр, ойлгосотойгоор үнгэргэнэб гэжэ МТС-үүдэй главна мэргэжэлтэд шалгадаггүй байна. Тэрээн дээрэһээ боложо, олон ушарта занятинь ойлгосо багатайгаар, колхознигуудай ажал хүдэлмэритэй нягта холбоогүйгөөр үнгэргэгдэнэ.

Эдэ бүгэдын гол шалтагааниинь юуб гэхэдэ, республикын Хүдөө ажахын министерство энэ хэрэгтэ ёһо тэдыгээр хандана, МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга эрилтэ хээгүй байна бшуу. Курсануудые хүтэлбэрилхэ хүнүүдтэй тусхай семинарнуудые һайса үнгэргөөгүй, тэдэнэй хүдэлмэридэ методическа туһаламжа үзүүлээгүй. Тиимэ хада эдэ курсануудта һурагшадые түрүү ажахынуудта экскурсяар ябуулха, үйлэдбэриин конференцинүүдые үнгэргэхэ хэрэг мууса эмхидхэгдэнхэй. Хүдөө ажахын министерствын олон мэргэжэлтэд хүдөөгөөр ябахадаа колхознигуудай агротехническэ һуралсалые һайжаруулха талаар бодото хэмжээ абадаггүй, заримдаа хэрэгсээнгүй үнгэрдэг. Энэнь үшөө юун дээрэһээ харагданаб гэхэдэ, мүнөө хүрэтэр Хүдөө ажахын министерство агро-зоотехническэ һуралсалай ябаса тухай мэдээнүүдые олонхи МТС-үүдһээ абаагүй байха юм. Тиимэһээ энэ министерствын хүтэлбэрилэгшэд «нюдэ балай, шэхэ дүлии» һуужа байна.

Иимэ байдалые саашадаа тэсэхын аргагүй. Юуб гэхэдэ, хүдөө ажахыгаа эрид түргэнөөр хүгжөөхын түлөө колхознигуудые түрүү дүй дүршэлдэ һургаха, наукын туйлалтануудтай танилсуулха аргагүй хэрэгтэй.

Олониитэ колхознигуудай һуралсалые эмхитэй һайнаар ябуулха зорилгоор, мүн үнгэрһэн табанжэлэй һуралсалай дүнгүүд хараада абтан, мүнөө жэлһээ эхилжэ, агро-зоотехническэ курсануудай һуралсал хоёр жэлэй болгогдоһон байна.

МТС-үүдэй болон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд үдэр саг гээнгүй эдэ курсануудта һуралсал эхилхэ зэргэтэй. Тиихэ зуураа, жэлэйнгээ программые хабарай тарилгын хүдэлмэри эхилхэһээ урид дүүргэхээр зохёохо байна.

Һуралсалай шэнэ жэлдэ түрүү дүй дүршэлые шудалха, тэрэниие колхозуудай фермэ, бригадын хүдэлмэридэ нэбтэрүүлхэ асуудалда онсо анхарал табигдаха зэргэтэй. Тиимын түлөө агро-зоотехническэ кружогуудта болодог юрын занятинуудай хажуугаар, үйлэдбэриин конференцинүүд, семинарнууд үнгэргэгдэхэ, түрүү ажахынуудта экскурси эмхидхэгдэхэ, хүдөө ажахын кинофильмнүүд харуулагдаха ёһотой.

Колхозуудта эмхидхэгдэһэн курсануудай хүтэлбэрилэгшэдтэ методическа туһаламжа саг үргэлжэ хүргэжэ байхын тулада МТС-үүдтэ агро-зоотехническэ кабинедүүд түхеэрэгдэжэ, тэндэ харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүд, һуралсалай-методическа номууд байха зэргэтэй.

Агро-зоотехническэ һуралсалые һайжаруулха тушаа партиин айкомууд, тэдэнэй инструкторска группанууд, колхозуудай партийна эхин организацинууд дары хэмжээ абаха, тэрэ асуудалые МТС-үүдэй совет дээрэ зүбшэн хэлсэхэ шухала.

Республикын хүдөө ажахын министерство энэ шухала хэрэгтэ бии байһан дутагдалнуудые ойрын сагта усадхаха, тэрэниие тодорхойгоор хүтэлбэрилхэ уялгатай.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганинда Индиин Премьер-Министр Дж. Неругэй 1956 оной ноябриин 27-до эльгээһэн бэшэг

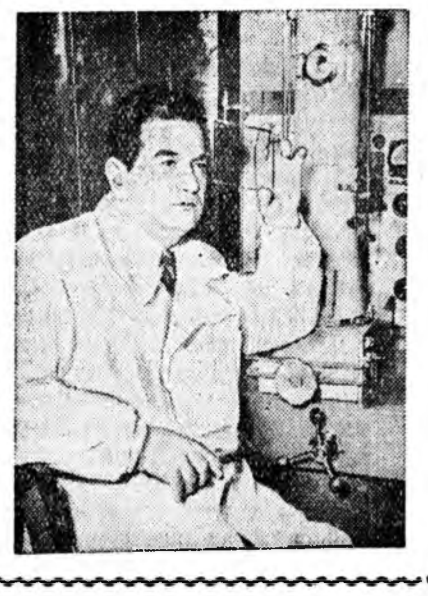
Хүндэтэ г-н Түрүүлэгшэ,

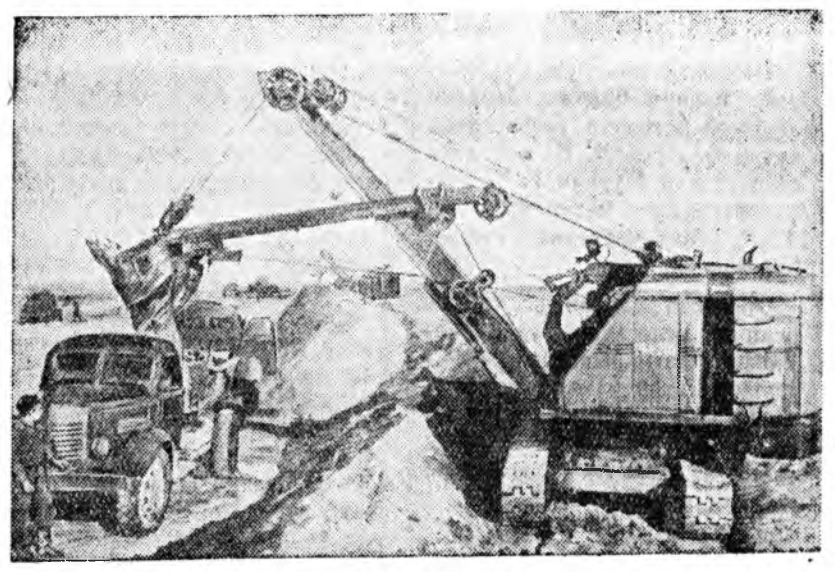
Танай эльгээһэн бэшэгые Посольстнай хэдэн үдэрэй урда тээ би абаб, тэрэнэйтнай түлөө Танда баясхалан хүргэнэб. Би Тантай нэгэадли һаналтай байнаб. Дай зайлалан, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангажа шадахаар тиимэ хүсэ баталхын тулада ехэ хүсэтэй оролдолго гаргагдаха зэргэтэй. Буу зэбсэг хуряаха тухай бэрхэтэй асуудалда Танай шэнээр хандаһаные бидэнэр баясаад, тэрэниие анхаралтайгаар хаража үзэхөөр гэжэ байнабди. Буу зэбсэг хуряаха тушаа эдэ дурадхалнуудые Танай наринаг ба анхаралтайгаар бидэнэр шэнжэлжэ байнабди.

Зэбсэгтэ хүсэ болон бүхы түхэлэй буу зэбсэг ехэтэй агууехэ гүрэнүүдтэ буу зэбсэг хуряаха тухай асуудал гол түлэб хамаадаха болоно, имагтал тэдэнэр үрэ ехэтэй хэмжээнүүдые абажа шадаха байна. Маанад тухай хэлэхэ болоо һаа, энээндэ али шадаха бүхы аргаараа бидэнэр дуратайгаар туһалха байнабди. Уласхоорондын мүнөөнэй оршон байдалай шангадалгын үедэ буу зэбсэг хуряаха хэлсээ баталхын тула гүрэнүүдэй хоорондо һанамжаяа һаяар зүбшэн хэлсэхэ гээшэ хэзээ хэзээнэйхиһээ шухала болоод байна. Энэ зүбшэн хэлсэлтэдэ хабаадаха бусад гүрэнүүдэй зүгһөө Индиин хабаадахые арсахагүй байгаа һаань, тэрээндэ бидэнэр дуратайгаар хабаадалсаха байнабди.

Үнэн зүрхэнһөө хүндэлэгшэ
Джавахарлал НЕРУ.

★ ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОРНАЙ ★

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (Зүүн гарһаа) 1. СССР-эй Наукануудай Академиин, А. А. Байковай нэрэмжэтэ металлургиин лабораториин ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ физико-математическа наукануудай кандидат Д. В. Игнатов шэнэ түхэлэй электронографай дэргэдэ байна. Энэ электронограф Д. В. Игнатовай хүтэлбэреэр лаборатори соо ухаалан зохёогдоһон байгаа. Тус шэнэ прибор металл һайнаар шэнжэлхэ арга олгоно. 2. **Казахска ССР.** Карагандинска металлургическа заводой барилга дээрэ доменно цех бариха талмай бэлэдхэгдэжэ, коксхимическэ батарейн котлован малтагдажа байнхай. Егор Лащенковай, Григорий Гимбаревай, Николай Раутцевай болон бусадай экскаваторнууд самосвал машинануудта 400 мянга шахуу кубометр шорой ашаа. Хэдэн олон түрүү механизаторнууд жэлэйнгээ даалгабариие дүүргэнхэй. Эндэ доменно цех бариха талмай бэлэдхэлгэ харуулагдана. 3. **Ставропольско хизаар.** Ставропольско МТС-эй тракторист А. Бушмин хизаарай механизаторнуудай дунда суутай болонхой юм. Тэрэ хадаа энэ жэлдэ 100 гектар талмайе Т. С. Мальцевай зохёоһон түрүү аргые хэрэглэжэ элдүүрилһэн байгаа. Тус талмайн гектар бүриһөөнь шэниисын 32 центнер ургаса дунда зэргээр абтаа. Эндэ тракторист А. М. Бушмин трактораа тоһоджо байна.

ТАСС-эй фотохронико.

К. Е. Ворошиловтай, Н. А. Булганинтай, Н. С. Хрущевтой Арадай түлөөлэгшэдэй бүхэхитадай суглаанай делегаци, Пекин городой Арадай комитедэй делегаци уулзаба

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошиловтай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганинтай, КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь Н. С. Хрущевтой Арадай түлөөлэгшэдэй бүхэхитадай суглаанай делегаци, Пекин городой Арадай комитедэй делегаци Кремлёвско Ехэ ордон соо ноябриин 29-дэ уулзаа.

Арадай түлөөлэгшэдэй бүхэхитадай суглаанай делегациие толгойлогшо ВСНП-гэй Саг үргэлжын комитедэй түрүүлэгшын орлогшо, Пекин городой мэр Пын Чжэнь, делегацинуудые толгойлогшонорые орлогшод: Ли Цзи-шэнь, Чэнь Цянь, Чжан Бо-цзюнь, Ху Цзы-ан, ВСНП-гэй болон Пекин городой Арадай комитедэй делегацинуудай гэшүүд уулзалга дээрэ байлсаа. Хани халуун оршон байдалда үнгэрһэн уулзалгын үедэ хөөрэлдөөн боложо, хитад арадай түлөөлэгшэд Советскэ Союз соогуур ябахадаа хараһан, үзэһэн юумэн тухайгаа хэлэһэн байна. Ябуулагдажа байгаа политикын болон уласхоорондын байдал тухай асуудалнуудаар һанамжануудаа мүн лэ хэлсэһэн байна.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ П. П. Лобанов, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ В. Т. Лацис, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь А. Ф. Горкин, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрын орлогшо Н. Т. Федоренко, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Канцеляриин начальнигай орлогшо В. Г. Высотин, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын харюусалгатай хүдэлмэрилэгшэд, советскэ болон хитадай журналистнууд уулзалга дээрэ байлсаа.

Хитадай Арадай Республикаһаа СССР-тэ байдаг Посол Лю Сяо уулзалга дээрэ мүн лэ байлсаа.

Хитад арадта, Хитадай Арадай Республикын хүтэлбэрилэгшэдтэ, Түрүүлэгшэ Мао Цзэ-дунда хөөрэлдөөнэй түгэсхэлдэ К. Е. Ворошилов өөрынгөө зүгһөө, бүхы советскэ арадай зүгһөө үнэн зүрхэнэй амаршалга хүргөө. (ТАСС).

Н. А. Булганинтай Индиин посол К. П. Ш. Менон уулзаба

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганинтай Индиин Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол г-н К. П. Ш Мэнон ноябриин 29-дэ уулзажа хөөрэлдөө. Буу зэбсэг хуряаха ба уласхоорондын байдалай шангадалтые һулаpуулха тухай асуудалаар Н. А. Булганинай 1956 оной ноябриин 17-ной бэшэгтэ харюу болгон Индиин Премьер-Министр г-н Джавахарлал Неругэй эльгээһэн нээмэл бэшэгые посол Н. А. Булганинда барюулаа.

Индиин Посольствын Нэгэдэхи Секретарь г-н В. К. Ахуджа уулзалга дээрэ байлсаа.

ТАСС).

Д. Т. Шепилов Москва бусажа ерэбэ

Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин Генеральна Ассамблейн XI сессидэ хабаадалсажа байһанаа, СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр Д. Т. Шепилов Нью-Йоркһоо ноябриин 30-да Москва бусажа ерэбэ. (ТАСС).

Конституциин Үдэрые ажалай бэлэгээр угтана

☆

19 мянга арьбалагдаба

Байгал-Сэлэнгын уһан замай техническэ участогай хүдэлмэрилэгшэд зургаадахи табанжэлэй түрүүшын жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэн, арба һарынгаа түсэбые 103,5 процент дүүргээ һэн. Энэ үе соо тэдэнэр сметээр хараалагдаһан мүнгэн зөөриингөө 19 мянган түхэригые арьбалжа шадаа.

Навигациин үедэ ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлдэ түрүү хүдэлмэришэд, илангаяа инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ехэхэн үүргэ дүүргээ. Жэшээнь, механик Н. Беспалов, Байкальска участогай прораб П. Шнайдер, «Улан-Удэ» пароходой механик Ф. Седоркевич, «ВС-5» маркын газар малтадаг машинын багайместерэй орлогшо нүхэр Олейниченко болон бусад үнгэрэгшэ навигациин үедэ уралан нарижуулгын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, ажал ехэтэй хэдэ хэдэн хүдэлмэри механизацилһан байна.

Урдань земонаряд машинын удхуурнуудай гэнжэнүүд гараар задалагдадаг ба суглуулагдадаг байгаа һаа, мүнөө энэ хүдэлмэри нүхэр Беспаловай зохёоһон механизмын хүсөөр хэгдэнэ. Гадна, тэрэ механизмынь илангаяа навигациин үедэ судна заһабарилгада ехэ аша туһа хүргэхэ байна.

Техническэ участогай олохон хүдэлмэришэд уралан нарижуулгын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнгаа түлөө шагналда хүртөө. Тэдэнэй тоодо нүхэр Беспалов оронхой. Тиихэдэ арба һарынгаа түсэбые болзорһоонь урид дүүргэһэнэйнгээ түлөө 7 хүн Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа. Мүн олон хүдэлмэришэд баясхаланда хүртэһэн ба Хүндэлэлэй доскада бэшэгдэһэн байна.

Д. Балданов.

☆ ☆

Улан-Удын паровозно депогой хүдэлмэришэд Советскэ Конституциин Үдэртэ зорюулан ажалай бэлэгүүдые бэлдэжэ байна. Слесарь-комсомолец Иван Антонов халаан бүрпингөө даабари 200 процент хүрэтэр дүүргэжэ байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Антонов.

А. Мантаевай фото.

Һэрэмжэтэй бэрхэ харуулшад

Советскэ Конституциин Үдэр ойртобо. Энэ һайндэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ хабаадалсаһан Горхоной дистанциин түмэрзамшад ажалай шэнэ амжалта туйлана. Тэдэнэр шпала һэлгэхэ ба замай ажахын бусад хүдэлмэрэеэр һара бүриингөө даалгабариие үлүүлэн дүүргэнэ.

Дистанциин коллективэй дунда урдынхяараал табадахи околодкын зам харууһалагшад (мастерынь Илья Ходуньков) түрүүлжэ ябана. Участогтань илангаяа үбэлэй сагта ехэ хүдэлмэри гарадаг байна. Юуб гэхэдэ, газарынь уһа намагтай дээрэһээ обойжо хүрэдэг. Энэ ушарта түмэр замай рельснүүдые шэнээр сэхэлжэ үгэхэ хэрэг гарадаг. Тиимэһээнь эндэхи зам харууһалагшад үбэлдэ бэлэдхэлэй хүдэлмэриие ехэ наринаар үнгэргөө. Аяар хоёр километр замай рельс үргэгдэжэ заһабарилагдаа, километр шахуу рельс, хэдэн зуун шпала шэнээр һэлгэһэн байна.

Околоткын түрүү хүдэлмэришэд И. Иванов, Евдокия Плюснина, Николай Мурзин болон бусад Советскэ Конституциин Үдэрэй хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаһанһаа хойшо нормоёо үлүүлэн дүүргэнэ. Мүнөө табадахи околоткынхидай харууһалжа байһан замаар ямаршье ехэ ашаатай поезднууд найдамтайгаар гараха байна. Зам харууһалагшад Сидор Шитин, Василий Краснопеев гэгшэд үдэр һүнигүй даалгагдаһан участогуудаа наринаар сахина.

С. Тюлюкин.

☆

Байгалай эрьедэхи леспромхоздо

Байгал далайн эрьеэр хотирон оноһон тракт харгы Турка посёлок дайран гарадаг. Энэ посёлого Байкальска леспромхозой центр оршодог юм. Хабшал үндэр хадануудай хоорондуур шанха зүүн тээһээ бууһан Турка голой эрьедэ обоологдоһон модон холоһоо харагдадаг. Үбэлэй үедэ эндэхи модошодой бэлэдхэжэ, шэрэһэн модон һалаар Байгал далай дээгүүр абаашагдадаг байна.

Байкальска леспромхозойхид гээгдэлһээ гаража, республикынгаа түрүү предприятинуудай зэргэдэ ороһоор үнинэй. Мүнөө тэдэнэр модо бэлэдхэхэ жэлэйнгээ түсэбые уридшалан дүүргэн, Советскэ Конституциин Үдэрые угтаха гэһэн уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна.

—Манайда зургаадахи табанжэлэй түрүүшын жэлдэ ажалай үндэр бүтээсэ туйлажа байһан хүнүүд олон,—гэжэ электрохюрөөшэн Владимир Сорочук хөөрэнэ.—Тэдэнэй тоодо бишье жэл гурба һарын даалгабари дүүргэн, Конституцингаа Үдэрые угтахамни.

Тус леспромхозой Соболиха пунктын «КТ-12» маркын трактор гайтай олохон модо шэрэнхэй дээдэ складта хүрэжэ ерэбэ. Тэрэниие жолоодогшо Виктор Кичигин байба. Энэ нүхэр мүн лэ оролдосотой ажалаараа мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябалсадаг, һара бүриингөө даалгабариие хоёр дахин шахуу дүүргэдэг юм.

Иигэжэ Байгалай эрьедэ оршоһон энэ леспромхозой модошод Эхэ оронойнгоо ажахыда барилгын модо элбэгээр үгэхын түлөө шангаар тэмсэжэ байна.

Н. Тюрнев.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Үндэһэн шухала асуудалнуудые шиидхэхын түлөө тэмсэе

(Делегадай тэмдэглэл)

Ноябриин 24—25-да Кударын аймагай партийна конференци болоо. Конференци дээрэ КПСС-эй айкомой, шалгалтын комиссиин тоосоон зүбшэн хэлсэгдэбэ. Удаань партиин айкомой, шалгалтын комиссиин шэнэ состав һунгагдаа.

КПСС-эй айкомой эмхидхэлэй пленум боложо, партиин айкомой нэгэдэхи секретаряар нүхэр Федоров Н. В., хоёрдохи секретаряар Мурчин Г. Т., секретарьнуудаар нүхэр Раднаев, Г. Н. Мансуровский гэгшэд һунгагдаба.

Аймагай партийна конференцидэ делегадаар хабаадалсаһан Маленковой нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр А. Перевалов конференци тухай өөрынгөө һанамжа бэшэжэ эльгээгээ. Тэрэнэй бэшэг доро толилогдоно.

Партиин XX съездын шиидхэбэриие бэелүүлэн, КПСС-эй айком, партийна организацинууд тоосоото үе соо эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Партиин айком ажахые һайнаар хүтэлбэрилдэг болоһон, колхозуудай ажахые гүнзэгыгөөр шэнжэлэн үзэжэ, шухала шухала асуудалнуудые түргэнөөр шиидхэдэг болоһон байна. Олониитын дунда ойлгууламжын хүдэлмэри нилээд үргэнөөр ябуулагдадаг болонхой. Эдэ бүгэдын ашаар ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ малажалһаа ашаг шэмэ нэгэ бага ехээр абтаа. Жэшээнь, ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ 1955 онойхидо орходоо 35 процент ехэ һүн һаагдаа. Үнеэн бүриһөө 1001 килограмм һү һаагдаһан байна. Молотовой, Ждановай, Маленковой нэрэмжэтэ колхозууд һү һаалгаяа 1,5 дахин ехэдхээ. Зарим фермэнүүд болон һаалишадые хаража үзөө һаа, бүри һайн үрэ дүнгүүдтэй байна. Молотовой нэрэмжэтэ колхозой 2-дохи һүнэй-товарна фермэ үнеэн бүриһөө 1430 литр һү һаагаа. Партийна организацинууд социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, түрүүшүүлэй тоос олошоруулаа. Һаалишад Цынгунова, Игумнова, Шиханова, Банзаракцаева гэгшэд республика соогоо суутай болонхой.

Мяха болон хүдөө ажахын бусад продукци ехээр ғбадаг болохын түлөө парторганизацинууд ехэ тэмсэл ябуулаа. Энэ жэлдэ аймагай колхозууд гектар бүриһөө 80 гаран центнер хартаабха, 90 гаран центнер овощь хуряажа абаа. Зарим колхозууд бүри ехэ ургаса хуряагаа. Мүн орооһото культурануудай бараг ургаса абтаба. Аймагай колхозууд энэ жэлдэ түрүүшынхеэ сахарна свёкло тарижа, һайн ургаса абаһан байна.

Ургаса хуряалга дээрэ түрүү арга нэбтэрүүлхэ талаар партиин айкомой, партийна эхин организацинуудай хэһэн горьтойхон хүдэлмэри тэмдэглэхээр. Энээнэй ашаар аймагай колхозууд орооһото культурануудай хахад хубииень түрүү аргаар хуряагаа. Таряа хуряалга урда жэлэйхиһээ эмхитэйгээр, гээлтэ хоролтогүйгөөр үнгэргэгдөө.

Иигэжэ аймагай колхозууд түрэндэ һү, нооһо, үндэгэ, таряа, хартаабха тушааха түсэбүүдээ үлүүлэн дүүргээ.

Тоосоото үе соо партиин айкомой, тэрэнэй бюрогой хэһэн хүдэлмэри яһала ехэ гээшэ. Тэрэниие тоолохо болоо һаа, олон. Теэд бидэнэр, коммунистнууд, хэһэн юумээрээ дашууржа, һанаагаа амарха бэшэ, харин партиин XX съездын табиһан зорилгые болзорһоонь урид бэелүүлхын, колхозуудай ниитын ажахые саашадань хүгжөөхын ба һү, нооһо, мяха болон бусад продукцинуудые элбэг ехээр абадаг болохын түлөө саг үргэлжэ тэмсэхэ уялгатайбди. Иимэл хадань конференцидэ хабаадагшад, тэндэ үгэ хэлэгшэд, партиин айкомой бюрогой, өөһэдынгөө хэһэн юумые шүүмжэлхы ёһоор хаража үзэһэн, дутагдалнуудаа шүүмжэлһэн ба тэдэниие зайсуулан усадхаха тухай хэлсэһэн байнабди.

КПСС-эй айкомой бюро ажахые хүтэлбэрилхэ арга дүршэлөө элитээр һайжаруулаа гэжэ делегадууд зүбөөр тэмдэглээ. Энэ жэлдэ партиин айком колхозуудые ажахын эмхидхэлэй талаар бэхижүүлхын тулада горьтой хүдэлмэри ябуулаа. Түбхын түрүүндэ колхозуудые хүтэлбэрилхы кадрнуудаар бэхижүүлһэн, ажалай эмхидхэлгэ ба түлбэриие һайжаруулха зорилгоор комплексно бригадануудые бии болгоһон байна. Колхоз бүхэндэ ажалай нормо шэнээр хаража үзэгдэһэн, һара бүриин аванс үгэдэг гурим бии болгогдоһон юм. Энээнтэй хамта колхозууд болон МТС-үүдтэ бага гаргаша хээд, продукци ехээр абахын түлөө горьтой тэмсэл ябуулагдаа. Эдэ хэмжээнүүдые бэелүүлһэнэй ашаар колхознигуудай ажалай эдэбхи дээшэлээ, алба захиргаанай аппарадай гаргаша нилээд хорооғдоо. Продукциин үнэ сэн химдараа.

Нёдондо жэлэйхидэ орходоо центнер һү абалгада—4, нооһо абалгада—68 ажалта үдэр багаар гаргашалагдаа. Эдэ бүгэдэ булта һайшаалтай байна. Минии һанахада, мүн делегадуудай тэмдэглэһэнэй ёһоор, ажалай эмхидхэлэй түрүү арга—комплексно бригада байгуулга, ажахын тоосоондо оролгые тиимэ үргэнөөр нэбтэрүүлээгүй байнабди. Энэ талаар манай колхозуудта байһан түрүүшын дүй дүршэлые шэнжэлжэ, хаража үзөөгүймнай гэмшэлтэй. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Ивановай табиһан асуудал тон зүбтэй байна. Үнэхөөрөө, продукци абалгада гаргаһан гаргашые юугээр хэмжэхэ ёһотойб? Республикын Хүдөө ажахын министерство нютаг бүриин эрхэ байдалые һайнаар хаража үзөөд, энэ асуудалые зүбөөр шиидхэхэ ёһотой гэжэ һанагдана. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо комплексно бригадануудые байгуулхадаа тэдэнь тус бүридөө шэглэлтэй байна. Жэшээнь, нэгэ бригада мал таргалуулха шэглэлтэй. Ажалай эмхидхэлгээр энэ колхозой хэһэн юумэ хаража үзэмөөр. Ажалай түлбэридэ шан хэрэглэдэг болоһонһоо хойшо ажахын һалбаринуудта хүдэлмэришэдэй ходо һэлгэлдэжэ байдаг ушар усадхагдаа, илангаяа малажалда, барилгада һайн болоо. Колхозуудта ажалай эмхидхэлгэ һайжаруулха талаар партиин айком научно-үйлэдбэриин конференци гурба дахин үнгэргэһэн байна. Минии һанахада, колхозуудта ажалай эмхидхэлгэ һайжаруулха, түрүү арга нэбтэрүүлхэ, ажахын тоосоондо орохо хүдэлмэри бүри үргэнөөр ябуулагдаха ёһотой.

Партиин айкомой секретарь нүхэр Федоровой хэһэн элидхэл соо, мүн үгэ хэлэгшэд тоосоото үе соо айкомой, партийна организациин ябуулһан идеологическа хүдэлмэриин һайн талынь тэмдэглэгдэхэ зуураа, горьтойхон дутагдалнуудай бии байһаниинь элишэлэн шүүмжэлэгдээ. Һуралсалай үнгэрэгшэ жэлдэ аймаг дотор экономическа кружогууд эмхидхэгдэһэн, колхозуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдтэй семинар хододоо үнгэргэгдэдэг байгаа. Иимэ семинарнууд сэхэ колхозуудта үнгэргэгдэдэг болоһониинь һайшаалтай. Тиихэдэ кружогуудта хүдөө ажахын экономико шудалхадаа ажалай эмхидхэлгэ ба түлбэри, продукци абалгада гаргаша хороохо асуудалда ехэ анхарал табигдадаг байгаа. Энэмнай колхозой ажахыда ехэ туһа хүргэдэг юм. Иигэжэ шудалһан асуудалнууд бодото байдалтай нягта холбоотой байдаг. Тиигэбэшье, энэ хүдэлмэридэ ехэ дутагдалнууд бии байһаар гэжэ делегадууд зүбөөр тэмдэглээ. Һуралсалай шэнэ жэлэй эхинһээ зарим партийна организацинуудта кружогуудай занятиин таһалдаха ушар үзэгдэнэ. Мүн олониитын дунда ойлгууламжын, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри муугаар ябуулагдана гэжэ тусгаар тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэри тухай хэлэхэ болоо һаа, партиин айкомой бюро тоосоото үе соо яһала ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Гэбэшье, бии байһан дутагдалнуудые далдалжа болохогүй. Аймагай бүхы колхозуудай парторганизацинууд коммунистнуудаа колхозой ажахын шиидхэхы һалбаринуудта зүбөөр хубаарилжа табяа гэхын үшөөл аргагүй. Юуб гэхэдэ, аймаг дотор гээгдэнги ажахытай колхозууд бии. Жэшээнь, Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой коммунистнууд артелиин ажахые үнэхөөрөөл эмхидхэгшэ хүсэн боложо шадаагүй, урдаа табигдаһан зорилгонуудые хангалтагүйгөөр шиидхэһээр зандаа. Энээнтэй дашарамдуулан гээгдэнги ажахытай колхозуудта тусгаар анхаралаа хандуулаагүй гэжэ партиин айкомой бюрое делегадууд зүбтэйгөөр шүүмжэлээ. Хрущевой, Сталинай, Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозуудай парторганизацинууд коммунистнуудаа зүбөөр хубаарилан табяагүй, малай фермэнүүдтэ оройдоол 3—5 коммунист хүдэлнэ. Мүн манайшье колхоздо энээнһээ дээрэ юумэниинь үгы. Энэ алдууе түргэнөөр зайсуулха шухала. Машинно-тракторна станцинуудай партийна организацинуудай хүдэлмэридэхи ехэ дутагдалнууд зүбөөр тэмдэглэгдээ гээшэ. Эдэ партийна организацинууд МТС-эй дирекциин ажал-ябуулгые хинаха, хүтэлбэрилхэ үүргээ мууса дүүргэнэ. МТС-эй хүдэлмэриин гол шухала асуудалые һайнаар шиидхэлсэнэгүй. Ажал ехэтэй хүдэлмэри механизацилга яндан муу байһаар. Жэшээнь, мүнөө болотор аймагай нэгэшье колхоздо электрын хүсөөр үнеэ һаадаг агрегат, автоуһалуури, башни-траншейһээ силос абалга механизацилагдаагүй.

Малай фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэ зохихо байра байдал, түхеэрхэ шухала, тиигээгүй һаа бидэнэр үбэлдөө үнеэдэй һү һаалгые 2—2,5 дахин ехэ болгожо шадахагүйбди. Энээн тушаа Ехэ-Кударын МТС-эй директор нүхэр Дмитриев, главна зоотехник нүхэр Малыгов гэгшэдэй хэлэһэн һанамжанууд һайшаалтай байна. Энэ тон шухала асуудал. Энээниие бэелүүлхэ зомнай—малшад гээшэ. Эдээндэ һайн байра байдал байгуулая, нүхэд, тиигээл һаа, энэ зорилгоёо бодотоор бэелүүлжэ шадахабди. Тиимэ арга биишье гээшэ.

Тоосоото үе соо аймагай партийна организаци хони үсхэбэрилгые гол анхаралдаа абаагүй, энээн дээрэһээ ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ хонидой тоо толгой мүртэйгөөр олошороогүй байна. Малажалтай манай аймагта хони үсхэбэрилгэ гол шухала һалбари болохо байгаа гэжэ һанагдана. Энээн тухай делегадуудшье хэлээ. Манай аймагай колхозууд малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талаар зарим тэды амжалта туйлаа һаа, малайнгаа тоо толгой олошоруулха талаар бирагүйхэн дүнгүүдтэй байнабди. 100 эхэ малһаа тон үсөөн түл абтана. Мүн энээнтэй хамта, малай үүлтэр һайжаруулха тухай асуудал олон делегадууд табяа. Энэмнай малажалай үндэһэн шухала асуудал болоно. Колхозой парторганизацинууд, правленинүүд энэ асуудалда хододоо һаналаа табижа байха ёһотой. Энээндэмнай Хүдөө ажахын министерство туһалалсаһай гэжэ хүсэхэ байнабди.

Эдэ бүхы асуудалнуудые шиидхэхын тулада нэн түрүүн коммунист бүхэнэй эдэбхи хэшээлые, харюусалгые дээшэлүүлхэ, олониитэтэй холбоо барисаагаа бэхижүүлхэ ёһотойбди. Тиигээл һаа, партиин XX съездын табиһан зорилгонуудые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн үгэдөө хүрэжэ шадаха байнабди.

А. ПЕРЕВАЛОВ, Маленковой нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

Бурят-монгол хэлэнэй научна грамматикые зүбшэн хэлсэлгэ

Түрүүшынхеэ олон авторнуудай хабаадалгатайгаар зохёогдоһон бурят-монгол хэлэнэй научна грамматика Бурят-Монголой научно-шэнжэлгын институтда һаяшаг зүбшэн хэлсэгдэбэ. Энэ грамматикын гар бэшэгынь СССР-эй науканuudай Академиин хэлэ бэшэг шэнжэлхэ институдай, мүн манай республикын культурын институдай научна хүдэлмэрилэгшэдэй хүсөөр зохёогдоо. Энэ грамматикые зүбшэн хэлсэжэ, хэблэн гаргалга бурят-монгол арадай культурна ажабайдалда удхашанартай байхань дамжаггүй.

Тус грамматика үргэн олон ажалшадай, ехэнхидээ научна хүдэлмэрилэгшэд, дээдэ һургуулиин, студентнэр, багшанарай хэрэглэхээр тааруулан бэлэдхэгдэһэн байна. Энэ грамматикые монгол хэлэ бэшэгэй эрдэмтэд, филологическа науканuudай доктор профессор Г. Д. Санжеев (редактор), филологическа науканuudай доктор профессор Т. А. Бертагаев, филологическа науканuudай кандидат Ц. Б. Цыдендамбаев болон бусад зохёогоо.

Грамматикые зүбшэн хэлсэлгэдэ научна хүдэлмэрилэгшэд, багшанар, номой хэблэлэй, «Бурят-Монголой үнэн» газетын хүдэлмэрилэгшэд болон оршуулагшад, уранзохёолшод эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Гэхэтэй хамта, культурын институдай дирекци, хэлэнэй секторэй хүдэлмэрилэгшэд энэ грамматикые зүбшэн хэлсэлгэдэ бэлэдхэхын тула горьтойхон хүдэлмэри хэһэн байна.

Үгэ хэлэгшэд грамматикын һайн талыень тэмдэглээ. Үнэхөөрөөшье, хэлэ бэшэгтэ хабаатай горьтойхон материал эндэ суглуулагдажа, энээн соо шэнжэлхы эрдэм ухаанай талаар яһала зүб тобшолол хэгдэнхэй гэхээр. Тиимэһээ, энэ грамматика гансашье научна бэшэ, мүн бодото ажалда аша туһатай байхань мэдээжэ. Бурят-монгол хэлэнэй мүнөө үеын грамматическа байгуулга ба гол үгэнүүдэй фондын али тухай хүгжэһэниинь харуулагдажа, мүнөө үеын уранзохёолой литература, ондоошье хэблэгдэмэл материал грамматика соо үргэнөөр хэрэглэгдээ. 1953 оной январь һарада болоһон научна конференциин тогтоолые бэелүүлэн, бурят хэлэнэй грамматикын асуудалнуудые шэнжэлхэ хэрэгтэ зарим тэды юумэн хэгдээ гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Эдэ авторнууд энээнэй урда тээ гараһан бурят грамматиканuudһаа һураггүй һайнаар зохёогоо гэжэ мүн лэ тэмдэглэгдэһэн байха юм. Илангаяа «Глагол» (профессор Г. Д. Санжеев), «Морфологидо оролто» (профессор Т. А. Бертагаев), «Түлөөнэй нэрэ» (филологическа науканuudай кандидат Ц. Б. Цыдендамбаев) гэхэ мэтэ бүлэгүүд һайнаар бэшэгдээ. Мүн «Глагол» гэһэн бүлэг соо «Глаголой бии бололго», «Залогууд», «Вид»; «Глаголой формын бии бололго» һайнаар шэнжэлэгдэһэн байна. «Фонетикын» бүлэг соо (автор И. Д. Бураев) бурят хэлэнэй абяанууд, тэдэнэй илгаануудые фонетическэ ондо ондоо байдалда абажа, шанарнуудыень туршан шэнжэлхэ аргаар тодорхойлһон байха юм.

Тиигэбэшье, энэ грамматикын һайн талаһаа гадна мүн лэ дутагдалнуудыншье элирүүлэгдээ. Нэгэ зарим бүлэгүүдые саашадаа нэмэхэ, заһаха шухала гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэһэн байна. Жэшээлхэдэ, фонетикынишье хэдэн асуудалнууд, наречи, тоогой нэрэнүүд, частицанууд, союзууд мүн баһа нэмэгдэхэ гэжэ хэлэгдэбэ.

Үгэ хэлэгшэд бүлэг бүхэн тушаа тогтожо, өөрынгөө һанамжануудые тодорхойгоор хэлээ. «Фонетикэ» тушаа хэлэхэдэ, бурят хэлэндэ бэеэ даадаһан абяан Ы, дифтонг ЭЙ бии гэжэ олонхид тэмдэглэбэ. Тиихэ зуура фонетикын зүйлнүүдые—абяануудай адлижаралга, илгаруулга, һэлгэлгые буруушагаар, дутуушагаар тайлбарилһан байна. Гэхэтэй хамта, автор И. Д. Бураев хашалган абяануудай харилсаан тухай тобшололнуудаа буруугаар тайлбарилаа гэхээр болоно. Тиихэ зуура сохилто, абяануудай олон илгаанууд хүсэд бэшээр үгтэнхэй. «Глагол» гэжэ бүлэг тушаа үгэ хэлэгшэд саглуулһан формо хоёр бэшэ, харин турбан (мүнөө, үнгэрһэн, ерээдүй) сагтай байха ёһотой гэжэ тэмдэглээ.

«Юумэнэй нэрэ» гэһэн бүлэг соо (авторынь нүхэр Орловская) мүн баһа дутагдалнууд бии. Жэшээлхэдэ, тэндэ олон газарта ойлгосогүй, тодо бэшэ найруулганууд ушарна. Эрхэлүүлэн-багадхаһан удхашанар үгэдэг суффикснуудта буруу, бурят хэлэндэ ехэнхидээ хэлэгдэдэггүй жэшээнүүд абтана: басатасар, гэрсэр гэхэ мэтэ.

«Тэмдэгэй нэрын» (авторынь Дарбеева А. А.) дүрим тодорхойлго буруугаар үгтэнхэй. Авторай һанамжаар, тэмдэгэй нэрэ гансал юумэнэй шанар харуулна. Зүгөөр, тэмдэгэй нэрэнүүд гээшэ гэжэ үйлын шанар харуулһан үгэнүүд жэшээ болгон абтанхай. Жэшээлхэдэ, һайн һурана (һайн үйлын шанар харуулна). Тэмдэгэй нэрэ бурят хэлэндэ сасуулгын зэргэгүй гэжэ зарим үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ.

«Наречи» болон «Тоогой нэрэ» гэһэн бүлэгүүд соонь ехэхэн дутуу, дунданууд бии гэжэ үгэ хэлэгшэд ажаглаба. Автор Д. А. Алексеев («Наречи») үгэнүүдэй синтаксическа талые ехэнхидээ баримталжа, наречинүүдэй орондо деепричастинуудые оруулһан байна. Жэшээлхэдэ: харайжа гараба (харайжа — деепричасти). «Тоогой нэрын» автор Хомонов М. П. мүн баһа ойлгосогүй, тодо бэшэ бодолнуудые гаргаа гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ. Энэ бүлэгэй автор тоогой нэрын зэргэнүүдэй онсо талые дутуугаар харуулжа, нэгэ бага худхажархиһан байна.

Автор нүхэр Д. А. Алексеев «Дахуул үгэ» тайлбарилхадаа үгэнүүдэй синтаксическа хүтэлбэриие баримталжа, юумэнэй нэрэнүүдые бүруугаар дахуул үгэдэ оруулаа гэжэ олонхид хэлээ. Зүгөөр, ушарлагшанууд хамаадаһан нэрэтээ сэхэ холбоотой, тусхай падеждэ байдаг бшуу. Жэшээлхэдэ, һургуулиин директор (ушарлагша «һургуулиин» хамаанай падеждэ байна).

«Частицанууд», «Союз», «Междомети» гэхэ мэтэ бүлэгүүдые ушөө дэлгэрэнгы болгохо гэжэ үгэ хэлэгшэдэй олонхинь хэлэһэн байна. Жэшээлхэдэ, частицануудай олон янзын үүргэ, илгаанууд булта абтаагүй (нюурай ба зарим баталһан частицанууд—мүн, бэлэй, гэхэ мэтэ) зүгөөр гэһэн союзууд орхигдошонхой).

Бурят-монгол хэлэнэй грамматикын асуудалнуудаар манай эрдэмтэдэй дунда олон янзын һанал бодол бии байһаниинь мэдээжэ. Тиимэһээ ондо ондоо һанамжатай эрдэмтэд энэ грамматикын авторнууд болгогдожо, зорюута томилогдоһон юм гэжэ главна редактор профессор Г. Д. Санжеев мэдээсэбэ.

Нэгэ грамматикын авторнууд болложо хэдэн эрдэмтэдэй һанал бодолоо гол түлэб нэгэдүүлээшье һаань, зарим арсалдаатай асуудалнуудые тус грамматика соо хүсэд зайсуулагдаагүй үлэнхэй.

Грамматикын авторнууд харюугай үгэ хэлэхэдээ, зарим һанамжануудые зүбшөөжэ абаагүй. Жэшээлхэдэ, «Фонетикэ» гэһэн бүлэгэй автор И. Д. Бураев үнэншэмөөр тодо баримтануудые дурдаашьегүй аад, бурят хэлэндэ дифтонг «эй» үгы юм гэжэ тодоруулха һэдэлгэ гаргаа.

«Наречи» тухай өөрынгөө һанамжануудые «аршалха» гэжэ Д. А. Алексеев мүн лэ оролдоо.

Үгэ хэлэгшэд барандаа тус грамматикые юрэнхы дээрээ иимэрхүү дутуунуудтай гэжэ тэмдэглэбэ:

1. Нэгэ зарим бүлэгүүдые нэмэхэ, аллуу дутуунуудыень усадхаха. Жэшээлхэдэ, «Фонетикэ», «Тоогой нэрэ», «Наречи» «Частицануудта» ны маатай зарим асуудалнууд болоно.

2. Грамматикын бүлэгүүд хоорондоо холбоогүй байна. Нэгэ асуудалые хэдэн янзаар тайлбарилна. Жэшээлхэдэ, саглуулһан формо гурбан сагтай гэжэ проф. Т. А. Бертагаевай тайлбарилхадань, проф. Г. Д. Санжеев өөрынгөө «Глагол» соо хоёр сагтай гэжэ хэлэнэ. Адли абяануудые дүүряаһан үгэнүүд наречи, глагол, междомети соогуурашье оруулагданхай.

3. Зарим бүлэгүүд соо (жэшээлхэдэ, абтаһан үгэнүүд, сложно үгэнүүд, юумэнэй нэрын зохилдол, гэхэ мэтэ) бодото ажалда ехэ туһатай асуудалнууд гүнзэгы бэшээр тайлбарилагданхай.

4. Нэгэ зарим авторнууд бурят хэлэнэй грамматикын асуудалнуудые (жэшээлхэдэ, «Юумэнэй нэрэ», «Тэмдэгэй нэрэ» гэхэ мэтэ) ород хэлэнэй талаһаа хаража тайлбарилна.

5. Зарим үгэнүүд бурят-монгол хэлэнһээ ород болгожо буруугаар оршуулагданхай. Тэдэнь ехэнхидээ юумэнэй нэрэ соо дайралдана.

Тиимэһээ, грамматика соохи оршуулгын заһабариие Улан-Удэ городто хэхэ гэжэ хэлсэгдээ.

6. Олонхи бүлэгүүдынь найруулгын ба бэшэшье талаараа дутуунуудтай.

Грамматикын бүхы бүлэгүүд юрэнхы дээрээ шанга шүүмжэлэлдэ ороһон байна. Бүлэг бүхэн тус тустаа багаханшье һаа дутагдалнуудтай. Тэдэниие усадхаха шухала гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ.

Үгэ хэлэгшэдэй һанамжануудые анхаралдаа абажа, дутуунуудые зайсуулхабди гэжэ главна редактор профессор Г. Д. Санжеев болон бусад авторнууд хэлэһэн байна.

Саашадаа эдэ дутагдалнууд гүйсэд усадхагдажа, бурят хэлэнэй научна грамматика һаяар зохёогдохо бэзэ гэжэ найдагдана.

Э. Раднаев, НИИК-ын научна хүдэлмэрилэгшэ.

„Улаан Далахай“ колхозой һонинууд

МАЛАЙ ТИПОВОЙ БАЙРА

Колхозой барилгын бригада (хүтэлбэрилэгшэнь нүхэр Гармаев) 100 үнеэнэй байха типовой байра барижа ашаглалгада тушааба. Энэ байра һайн вентиляцитай, механизированнэ хүсэд түхеэрэлгэтэй.

— Үнеэдээ һайн байрада үбэлжүүлжэ, зоотехническэ заабариин ёһоор эдеэлүүлжэ, һаалиа эрид дээшэлүүлхэ бүхы арга боломжо манда хүсэд бии болобо гэжэ, — һаалишан Д. Шатдурова хөөрэнэ.

АЖАЛДАА ХАРЮУСАЛГАТАЙГААР ХАНДАНА

Бани түлигшэ Санжит Цыренова өөрынгөө ажалда ехэ харюусалгатайгаар хандана. Тэрэ һарадаа 2 удаа банияа түлинэ. Тиин бани соонь хододоо ариг сэбэр, халуун, хүйтэн уһан хододоо дутамаггүй элбэг байдаг.

Мүнөө колхозой малшад, барилгашад, холын ямаршье ажалда ябаһан колхознигууд ба бусад расписаниин ёһоор банидаа ерэжэ ородог болоо.

ШАДАМАР ДАРХАН

Гуржап Жалсараев 10-дахи жэлээ колхоздоо дарханаар хүдэлмэрилнэ. Тэрэ өөрынгөө оролдосотой ажалаар олондо хүндэтэй болонхой. Гуржап дархан тэргэ, шарга, анзаһа, борной заһабарилхаһаа гадна, элдэб орёо нарин машинануудые заһабарилдаг юм. Һаяхан нүхэр Жалсараев колхозой шофёр Билбаевтай сугтаа «ЗИС-5» маркын ашаанай машинада капитальна заһабари хэжэ дүүргээ. Мүнөө тэдэнэй заһаһан машина модо зөөлгэ дээрэ һайнаар хүдэлмэрилжэ байна.

Шадамар дархан Гуржап Жалсараевай оролдолгын хүсөөр колхозой гурбан машина һаадгүйгөөр хүдэлмэрилнэ.

С. Цыренов.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (Зүүн гарһаа) бурят-монгол хэлэнэй научна грамматикые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаһан доцент Э. Р. Рыгдылон, доцент Д. А. Алексеев, профессор Т. А. Бертагаев, уранзохёолшо Х. Н. Намсараев, профессор Г. Д. Санжеев, доцент Д. Д. Амоголонов болон бусад.

А. Мантаевай фото.

Поэзидэ зорюулагдаһан литературна вечер

Ноябриин 29-дэ Горькиин нэрэмжэтэ библиотекэ соо поэзидэ зорюулагдаһан литературна вечер болобо. Гоёон хэгдэһэн тусхай витринэдэ советскэ болон хари гүрэнэй уранзохёолшодой элдэб номууд ябталан табяатай байба.

Мүн тэндэ номой киоск нээгдэнхэй байжа, эндэһээ дуратай уранзохёолшодойнгоо номуудые ерэгшэд худалдан абаба.

Библиотекэдэ хүн зон олон. Энэ вечертэ педагогическа науканuudай кандидат А. И. Уланов «Советскэ поэзи тухай» һонирхолтой лекци уншаба. Удаань Бурят-Монголой мэдээжэ уранзохёолшо Чимит Цыдендамбаев өөрынгөө хэдэн шэнэ шүлэгүүдые уншаба. Поэт Данри Хилтухин мүн лэ гурбан шүлэгөө ород хэлэн дээрэ уншаа.

Удаань багшын дээдэ һургуулида һурадаг залуу уранзохёолшо Ц-Д. Дондукова, мүн В. Билдушкинов, Шиханов өөһэдынгөө түрүүшын шүлэгүүдые уншаба.

Һүүлээрнь Бурят-Монголой драмтеатрын артистка Шапова М. Ю. Лермонтовэй «Беглец» гэжэ шүлэгые уран гоёор уншажа, сутларагшадые ехэ һонирхуулба.

Мүн энэ библиотекын залуу хүдэлмэрилэгшэ Радаева уранзохёолшо Никитинэй «Портной» гэжэ шүлэгые сэдьхэл хүдэлгэмөөр уншаба.

Иигэжэ энэ вечер яһала һонирхолтойгоор, эмхитэйгээр үнгэрбэ. Вечерэй һүүлээр библиотекын хүдэлмэришэд болон бэшэшье хүнүүд номой киоскһоо вечертэ хабаадалсаһан Бурят-Монголойнгоо уранзохёолшодой номуудые худалдан абабад. Мүн уулзалгын дурасхаал болгон авторнуудайнь гарыень табюулба.

Р. Цыдыпов.

...ртиин XX съездын шиидхэбэринүүдые үргэнөөр тайлбарилха

...СФСР дотор политическэ ба ...на эрдэм дэлгэрүүлхэ общест- ... Бурят-Монголдохи таһагай ...ленум ноябриин 29-дэ Улан- ...э болоо.

...СС-эй XX съездын шиидхэбэри- ...ые бүри һайнаар тайлбарилан ...улха хэмжээнүүд тухайда нү- ... Шатиловай элидхэл; партиин ...с'ездын материалнуудые ойл- ...ха хүдэлмэри Заиграйн, Кабан- ...аймагуудта ямар ябажа бай- ...тухайдань тэндэхи таһагуу- ...харюусалгата секретарьнууд ...д Бадуев, Ананин гэгшэдэй ...хэл зүбшэн хэлсэгдэбэ.

...СС-эй XX съездын табиһан зо- ...онуудые бэелүүлэн, хото хүдөө- ...ажалшадта урда жэлэй- ...э олон лекци уншагдаа. Пар- ...түүхын, экономикын, наука бо- ...техникын асуудалнуудаар олон ...и уншагдадаг болоо. Кабан- ..., Хориин, Городок городой та- ...уд партиин XX съездын ...хэбэринүүдые ажалшадай дун- ...һала үргэнөөр тайлбарилан ...улһан байна. Тиигэбэшье, Би- ...н, Мухаршэбэрэй, Тарбагатайн ...гуудай ба бусад зарим таһа- ... КПСС-эй XX съездын тог- ...нуудые арад зондо ойлгуулха ...мэри хангалтатүйгөөр ябуулна ...тэмдэглэгдээ.

...«Манай аймаг, колхозууд 6- ...табанжэлдэ», «Ороо'һо таряа- ...ургаса дээшэлүүлхэ арга болом- ...ууд» гэхэ мэтэ (аймагайнгаа, ...юзойнгоо байдалһаа абтаһан ...ээнүүдтэй) лекцинүүд хүн зо- ...е ехээр һонирхуулна,—гэжэ нү- ...Ананин хэлэбэ. Партиин айко- ...секретарьнууд, аймгүйсэдкомой ...үлэгшэ, тэрэнэй орлогшонь об- ...твын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Эдэ нүхэд үнгэрэгшэ 11 һара соо арбаад шахуу лекци тус тустаа уншаа. Партиин айком общественэй хүдэлмэридэ анхаралаа ехээр табидаг болоо. Тэрэнэй ашаар общественэй гэшүүдэй эдэбхи дээшэлжэ байна гэбэ. Республикын уранзохёолшод хүдөөгөөр ябадаггүй, уншагшадай конференци зарладаггүй, шухала хэрэгтэй кинофильмнүүдые эрилтымнай ёһоор «Главкинопрокат» эльгээнэгүй гэжэ шүүмжэлбэ.

—Эрхим һаалишад, механизаторнууд болон үйлэдбэриин бусад түрүүшүүлые общественэй гэшүүд болгон абаха шухала байна,—гээд общественэй Түнхэнэй таһагай харюусалгата секретарь нүхэр Пантелеев хэлэбэ. Политическэ, научна эрдэм, түрүү дүршэл дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ радио хэрэглэдэг болоһон тухайда хөөрөөд, энэ аргые аймаг бүхэндэ хэрэглэжэ болохоор тэбэ.

Түмэрзамшадай дунда, илангаяа Галуута-Нуур Наушка хоёрой хоорондохи түмэр харгын хүдэлмэришэдэй дунда лекци үсөөн уншагдадаг, гэжэ нүхэр Батаров шүүмжэлээд, станцинуудта ажалладаг түмэрзамшадта ажал хүдэлмэритэйнь холбоотой лекцинүүдые уншадаг болохо эрилтэ хэбэ.

Пленум дээрэ үгэ хэлэһэн нүхэд Лобсанова, Казарихин, Кузнецкий, Тарасов, Панчуков, КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша нүхэр Маслов болон бусад общественэй республиканска правлениин президиумэй хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые шүүмжэлээд, уншагдадаг лекцинүүдэй шанарые һайжаруулха, экономическа конференцидэ һайнаар бэлдэжэ, олоор үнгэргэдэг болохо тухай һанамжануудаа хэлээ.

Советскэ засагай тогтоһоор 40 жэлэй ойдо бэлэдхэл

...заар ороноо шэнжэлхэ Кяхтын ...й Советскэ засагай 40 жэлэй ...бэлэдхэжэ эхилбэ. Бэлэдхэлэй ...лмэриин хэмжээ-ябуулганууд ...алагдаа. Агууехэ Октябрьска ...люцида бэлэдхэл ба тэрэниие ...ргэлгэ тухай, гражданска дай- ...ба хариин гүрэнэй сэрэгэй доб- ...лгын үе тухай научна материал- ...дые суглуулха гэжэ тэрэ хэм- ...ябуулганууд соо хараалагдан-

...үн Бурят-Монголой урданай ба ...өөнэй байдал, Кяхтын аймагай ...най ба мүнөөнэй байдал ...й нүүдэл выставкэнүүд эмхид- ...эхэ юм. Эдэ выставкэнүүд Кяхтын, Кударын аймагуудай колхозуудта абаашагдажа харуулагдаха. Тиихэдэ Советскэ засаг тогтоохын түлөө тэмсэһэн хүнүүдтэй уулзалга эмхидхэгдэхэ байна.

Музейн хүдэлмэрилэгшэд аймагайнгаа түүхэтэ газарнуудаар экскурсяар ябажа, түүхэтэ материалнуудые суглуулха юм. Усть-Кяхтада, Ехэ Нугада, Усть-Киранда, Мурочида, Сүхын арһанай заводто Советскэ засагай тогтоогдоһон тухай материал 1957 оной март болотор суглуулагдаха юм.

С. Андреев.

Закаменай залуу ангуушан

...онгинтын үдхэн ой тайга соогуур ...залитгүй нохойн һаб-һүб хуса- ...ь холоһоо соностобо. Энэ хадаа ...уу ангуушан Борис Гонжиповай ...үри хэжэ ябаһан үе байба. Үг- ...нэй сайһаа үдэ болотор тэрэ 10 ...н хэрмэ буудажа үрдибэ.

...орис бэсэ даатаад орой 2-дохи ...ээ агнуури хэжэ ябана. Гэбэшье, ...шэл ехэтэй хуушанай ангуушад- ...дутанагүй. Үнгэрэгшэ 1955— ...6 оной үбэлэй сезондо ангай ар- ...тушааха даалгабаряа 300 процент дүүргэжэ, түрүүшүүлэй зэргэдэ гараа бэлэй. Залуу ангуушан Борис Гонжипов ой тайга соо ороходоо дали ургаһандал шуумар хурданаар алхалшадаг. Ан гүрөөлэй абари зангые, хаана ямар газарта ямар ангай байрлаха дуратай байһые һайн мэдэдэг болонхой юм. Тиимэһээ хододоо олзотой агнууриһаа бусадаг.

Мүнөө жэлдэ ангуушан Гонжипов богонихон саг соо жэлэйнгээ даалгабари 200 процент дүүргэбэ.

Б. Шойдоков.

Ном наймаалгын һаратай дашарамдуулан, үбгэн абань ашанартаа шэнэ ном худалдан абаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Энэ номоо маанарта уншыт даа!» гээд ашанарынь үбгэн абаяа гүйба.

И. Денисовэй фото.

Ц. БАДМАЕВ

ГУРБАН ШҮЛЭГ

1. ҮНДЭР ХАДА

Агада Табана гэжэ хада бии,
Аргагүй барьягар, нэбшэгэр хада.
Хүгжэһэн нютагайм гоёолто болон
Хүхэрэн байдаг холоһоо харахада.

Эндэхи газарай сэсэгүүд барандаа
Элбэгээр ургадаг нюдэ һаргаан.
Заримдаа тэрээгүүр хонин һүрэгүүд
Захагүй бэлшэдэг — жэгдэ сагаан.

Шубууд хүнһөө түбэгшөөхэ юумэгүй
Шууялдан жэргэжэ һониноо хөөрэхэ.
Доогууршни хаа-яа могой һолжоржо,
Долоо нугаран гаража ябаха.

Хэршье алтаргана үбһэтэй байбал,
Хэршье хаа-яа могойтой байбал,
Хадал ха юм даа. Үндэр хада!
Оройһоонь хүнүүд холые харадаг.

2. ЗАХЯА

Ород басаган гүш? Али хитадхан байгааламши?
Оройдоо мүнөө нэрышниш нэрлэхэ аргагүйб.
Гангын эрьедэ гуниглан дуулажа ябааламши?
Газар дэлхэйдэ шамайе хараадүйб, мэдэнэгүйб.

Зүгөөр мэдэнэб, ушархаал ушархаб шамтаяа.
Зүрхэм сохилхо, урда урдаһаа харахабди.
Хэнэйшье үзөөгүй, арюун жаргал амсахаяа
Хоюулан эбтэй холын аянда гарахабди.

Харин мүнөө юугээшье үшөө мэдэнэгүйб.
Хара гүш, али хүхэхэн нюдэтэй басаган гүш?
Һанаад үзэхэдөө гансал юумэндэ марганагүйб:
Һайхан басаганш, намайе хэзээшье орхихогүйш.

Үри хүүгэдэйм эхэнь болохо басаган,
Үбэлдөө шиимни дулаанаар хубсалаад ябыш даа.
Олон юумэ хэлэдэһэм хүрэнэ урилдан:
Ойлгожо ябыш даа үйлсэ хүндэлэн гарахадаа.

Хамаг наһаяа намтай наһалха нүхэрни,
Хэрэггүй юумэнһээ зайлажа холуур гараарай.
Бодол һанаандаа шамаяа хайрланаб, инагни,
Бэехэнээ гамнажа, намаяа һанан ябаарай.

3. СУХАЛ (арадай үгөөр)

Шэлтэй уһанда шорой хэжэрхёо һаа
Шэжэр үнгэнь булангиртан хубилха.
Хүдэлгэнгүй тунаан табяад орхёо һаа
Хэрэглэхээр — сэбэр болошоһон елэгэнэхэ.

Урихан инагни! Ялигүйхэн ушарһаа
Ууралан байдагши, уймархан, гэнэхэн.
Хэндээш хэрэггүй, яндахан шалтагаанһаа
Хэтымнай жаргал булангиртаха, эбдэрхэ.

...Хүдэлгэнгүй тунаан табяад орхёо һаа
Хэрэглэхээр — сэбэр болошоһон елэгэнэхэ.

Сатирын булан

Хонид яахадаа мааралданаб?

Бүхэли колхозые — олон зонтой ехэ коллективые хараа байса мэхэлһэн хүнүүд тухай эндэ хэлэгдэхэ байна. Тэдэ мэхэшэд миил ябуулай хүнүүд бэшэ, харин республикын нэгэ дээдэ зурганай дарганар юм. Тэдэнэр олон мянган хүнүүдые ударидадаг, түхэреэн тамгаяа саарһанууд дээрэ томоотой бардамаар даражархёод, гараа матаруулжархихадань олон лэ хүнүүд хайша хайшаа харайлдаха, машинанууд гээшэ жэрэгэр жэрэгэрээрээ Улан-Удэһээ бүхы зүг тээшээ тооһо бурьюулан гүйлдэхэ—ехэл харюусалгатай, мүн хармаан соогоо партиин улаан билетдэй нүхэд бшуу: Буркоопсоюзай барилгын управлениие толгойлогшо нүхэр Бурмакин управлениингээ шефтээ абаһан Хрущевой нэрэмжэтэ колхоздо (Хори) 500 хониной үбэлжэхэ типовой байра барижа үгэхэ уялга бүри хабар байхада абаад, колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Борисовтай хуулита хэлсээ хэжэ, хоюулаа гараа табиһан, тамгануудаа аржытар дараһан байгаа.

Ерэһэн барилгашадыетнай эдеэ хоолоор, байраар хангахабди, хүлһэ салингыень һаадгүй түлэхэбди гэжэ колхозойхид Бурмакинда дохибо.

Саг ошожол байба. Колхознигууд шефүүдээ хүлеэнэл, хүлеэнэл.

Одоошье даа зунай нэгэ һайхан үдэр Улан-Удэһээ «бүхэли» бригада ерэбэ гэхэ. Тэрэнь хамтадаа арай шамай гурбан хүн. Арбан хоёр хүниие эльгээхэбди гээ хамнай гэжэ колхозойхид гайхахын ехээр гайхаба. Иимэ ехэ барилгые юу балтаһанай гурбахан хүн диилэхэ юм гэһэн үгэнүүд тараба... Тэдэ гурбан мүнгэнэй үнэрөөр ерэһэн байшоо. Барилгын талмайда һүхын абяан дуулдажа, барилга эхилбэ гэхэ. Колхозой кассаһаа шэнэхэн шарбуунсанууд тэдэнэй хармаан руу һаршаганалдаад лэ урдажа эхилбэ. Хармаанайнгаа пэсхыхэдэ тэдэ гурбаншье нүхэндөө ороһон тарбагандал бүрд лэ үгы болошобо ха.

Байд гээд баһа нэгэ хэды зон ерэбэ. Баһал тэрээгүүр юу хээ тоншоо хэбэртэй болобо. Баһал шэнэхэн шарбуунсанууд тэдэнэй хармаан руу урдаба. Баһал мүнгэеэ багтаахаяа болиходоо нөөхидүүлнай Улан-Удээ хашалгүй бусаба.

Тэрээнһээ хойшо үшөө хэды дахин хүнүүд үзэгдөөд, мүнгэтэй болоходоо һүүлээшье харуулантүй хулжаад лэ ошодог зантай байба.

Буркоопсоюзай дарганар эльгээһэн зонойнгоо хүдэлмэри шалгаха юумэ үгы, хүнүүднай мүнгэл олоо хадаа бэшэ юумэн хэрэггүй гэһэндэл саашань энэ гэхэ хүниие эльгээгүй, 500 хониной байра дутуу баригдаад орхигдошоо.

Мүнөө зоболонто барилга саһанда дарагдашаһан, хэндээшье хэрэггүй нэбшынэ. Хэнэйшье урда гэм хээгүй хонид үбэлжэхэ газаргүй, Улан-Удэ тээшэ харан харан мааралдаһаар байна. Теэд шефүүд һанаа амарханууд, даараха гэжэ ухаандаа оруулангүй, дулаахан байрануудтаа ан бунхан, баригдаагүй типовой байрын түлөө колхозой кассаһаа аяар гушаад шахуу мянган түхэриг һугалһан, тэрээнээ амтатайханаар шэмэжэ хэбтэнэ.

Бэгсэргэ яһан тэр барихаб гэжэ байжа, ахаһаа һарьяжа һарьяжа, үнэн дээрээ барьяагүй, хии аман болоод үнгэрһэн юм гэһэн түүхэ бурят арадай аман үгэдэ бии. Бэгсэргээр бидэ яахамнайб; шубуун ха юм—баригшье, болигшье. Зүгөөр оодон һүүлтэй бэгсэргэнүүдэй дайралдахада миин орхижо болохогүй.

И. Байкальский.

Һамгандаа һаймһаралга

С. КРАСНОПОЛЬСКИИН („Хорпуштак") зураһаа

— Энэ хүн һамгандаа яахадаа иигэрээ һаймһарнаб?
— Тэрэнь ажалта үдэр олоор олоно...

(„Крокодил" журналһаа абтаба).

Ажахын жэлэй дүнгүүдһээ

Нёдондоной дүнгүүд, мүнөөнэй зорилгонууд

...үдөө ажахын продуктнуудые ...н доторoo элбэг ехэ болгохын ...да дэлгэрһэн бүгэдэарадай тэм- ...э манай аймагай колхознигууд, ...низаторнууд, хүдөө ажахын ...эжэлтэд хубитаяа оруулһан ...а. Аймагай колхозууд ажахын ...рэгшэ жэлдэ урда жэлэйхиһээ ...центнер нооһо, 9110 центнер һү, ...центнер мяха ехээр абаһан бай- ...Иигэжэ манай колхозууд гүрэн- ...ү, нооһо болон бусад продукт- ...ые тушааха түсэбөө болзор- ...нь урид дүүргэжэ, ажахыгаа ...жүүлхэ талаар зарим тэды ам- ...а туйлаа. Энээнтэй хамта кол- ...игуудай ажалта үдэр үнэтэй- ...түлэгдэдэг болоо.

...жахын жэлэй туршада мал- ...да туйлагдаһан дүнгүүдые ха- ...да нимэ байна. Аймаг дотор ...н бүриһөө 1028 литр һүн һааг- ... Иигэжэ һү һаалга урда жэлэй- ...э 35,2 процент нэмээ. Моло- ...й, Ждановай нэрэмжэтэ кол- ...уд нёдондонойхиһоо 1,5 дахин ... Маленковой нэрэмжэтэ колхоз ...дахин ехэ һү һаагаа.

...үнэй-товарна фермын һаалиша- ...дунда Молотовой нэрэмжэтэ ...озой хоёрдохи фермэ (дааг- ...ь нүхэр Игумнов) түрүү һуури ...бэ. Энэ фермын һаалишад үнеэн ...һөө 1431 литр һү һаагаа. Гад- ...Куйбышевай нэрэмжэтэ колхо- ...нэгэдэхи фермэ, Ждановай нэ- ...мэтэ колхозой нэгэдэхи фермэ ...гаран литр һү үнеэн бүриһөө ...а шалаа. Тиин 11 фермэ мянга- ...дээшэ литр һү үнеэн бүриһөө ...ан байна.

...олхозуудта малажалай ёһото ...эрнууд энэ жэлдэ нилээд олошороо. Һаалишад Д. Цынгунова, Н. Игумнова, Шаханова, Банзаракцаева болон бусад гансахан аймаг соогоо бэшэ, харин республика дотороо элитэ болонхой. Мүн үни удаан хүдэлжэ, дүй дүршэлөөр баян болоһон һаалишадай дунда эдир залуу, ажалша бэрхэ һаалишадай тоо олошорно. Тэдэнэй дунда Аграфена Жаркова, Клара Бабарыкина, Валентина, Елизавета Собашниковтан, Варвара Серебренникова, Евдокия Иванова гэгшэд үнеэн бүриһөө мянга гаран литр һү һаажа, һаалишадай дүршэлые хүсэд шудалаад, мүнөөшье һү һаалгые доошолуулнагүй. Хэрбээ нёдондо жэлдэ аймагай 30 һаалишад мянгаһаа дээшэ литр һү һааһан һаань, мүнөө тэдэнэй тоо 108 болонхой.

Һү һаалгые дээшэлүүлхэ талаар Ждановай нэрэмжэтэ колхоз һайн үрэ дүн туйлажа, КПСС-эй айкомой, аймсоведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг хэдэн дахин абаһан байха юм.

Һү һаалгые дээшэлүүлхэ талаар һайнаар хүдэлдэг адуулгашадай оролдолгые тэмдэглэнгүй гаража болохогүй байна. Молотовой нэрэмжэтэ колхозой адуулгашад Колодин, Игумнов, Куйбышевай нэрэмжэтэ колхозой адуулгашан Бакланов, «Путь Октября» колхозой адуулгашад Афанасьев, Дорофеев гэгшэдэй адуулжа байһан үнеэдһээ 1227—1429 литр һүн һаагдаһан байна.

Гэхэтэй хамта, аймаг дотор һү һаалга ёһотой гэгшээр дээшэлнэгүй. Нэгэшье колхоз хараалһан түсэбөө дүүргээгүй. Тиин аймаг дотор һү абаха түсэб оройдоо 72 процент дүүргэгдээ. Гадна, эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ түсэбэйхиһөө 13,3 центнерээр һүн бага абтаа бшуу. Илангаяа Хамнигадайн МТС-эй харьяата колхозууд һү һаалгые дээшэлүүлхэ тушаа өөдтэй юумэ хээгүй. Үбэлэй һаранuудта һү ехээр һааха арга боломжо аймагаймнай колхозуудта хүсэд бии. Үнеэн бүридэ дунда зэргээр 6—10 тонно силос дарагдаһан байна. Энээниие зүбөөр хубаарилан үнеэдтэ эдюулхэ шухала. Гадна, фермэнүүдтэхи ажалай эмхидхэлые саашадань һайжаруулха, һаалишадай, мал адуулагшадай эрилтые алишье талаһаань хүсэд хангаха хэрэгтэй. Мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлхэ, оролдосотойгоор ажаллаха дуратайл һаа, һаалишан, адуулгашан бүхэн һү һаалгые нилээд дээшэлүүлжэ шадаха гэжэ манай түрүүшүүлэй жэшээ харуулна.

Ажахын үнгэрһэн жэлдэ аймагай колхозууд хони үсхэбэрилгэдэ, нооһо ехээр хайшалалгада анхаралаа хандуулһан байна. Аймаг дотор эдлүүриин газарай 100 га бүридэ 74,9 килограмм нооһон абтаба. Хонин бүриһөө 2 килограмм 21 грамм нооһон хайшалагдаһан байна. Маленковой, Ранжуровай нэрэмжэтэ, «Комбайн» колхозууд нооһо абаха түсэбөө үлүүлэн дүүргээ.

Хонишод Н. И. Жарникова (Молотовой нэрэмжэтэ колхоз) хонин бүриһөө 3474 грамм, Васильева (Куйбышевай нэрэмжэтэ колхоз), толгой бүриин 7,4 килограмм нооһо үүлтэртэ хүсануудһаа хайшалжа абаһан байна. Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой хонишон Аносова А. П. 100 эхэ хонин бүриһөө 97 хурьга абаа. Мүн Куйбышевай нэрэмжэтэ колхозой хонишон нүхэр Чернова 95 хурьга абаа.

Энээнтэй хамта, нарин ба нарибтар нооһотой хонидой тоо олошоржо, гүрэндэ эрхим шанартай нооһон тушаагдадаг боложо байна. Гадна, колхозууд нооһонһоо олзо ехээр абадаг болоо. Жэшээлхэдэ, Куйбышевай, Ранжуровай, Маленковой нэрэмжэтэ колхозуудта нооһонһоо абтаһан олзо доход нёдондонойхиһоо хоёр дахин ехэ болоһон байна.

Тиигэбэшье зарим колхозууд эдлүүриин газарай 100 га бүридэ үсөөн хонитой байгаад, эхэ хонидоо үсөөрүүлжэ байдаг ушар бии. Жэшээнь, Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоздо эхэ хонидой тоо жэлэй туршада 512 толгойгоор үсөөрһэн байна. Иимэ болошогүй баримтануудые тэсэхэ аргагүй.

Аймагтамнай мяха абаха хэрэг тон ехэ гээгдэлдэ оронхой. Мяха абаха түсэб жэл бүри дүүргэгдэнэгүй. Илангаяа гахай олоор шахаха гэһэн аад, бирагданагүй. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, колхозууд гахай шахалгые тоодоггүй байна. Мүнөө Ленинэй, Сталинай, Маленковой нэрэмжэтэ колхозууд таряалангай газарай 100 га бүридэ оройдоо нэгэ центнерһээ бага үлүүхэн гахайн мяха абана. Мүн малые бэлшээн таргалуулга һайнаар эмхидхэгдэнэгүй.

Эдэ бүхы дутуу дунданuудые дарьы усадхажа, түхэреэн жэлэй туршада адуу малаа шахадаг, таргалуулдаг болохо шухала. Тиин хүсэд таргалуулагдаагүй гахайнуудые гүрэндэ тушаадаг зангаа болюулха хэрэгтэй. Иигээл хадаа, гүрэндөө тарган мяха элбэгээр тушаажа шадахабди.

Шубуунай үндэгэ абаха түсэб мүн лэ дүүрэдэггүй. Тиихэдэ үһанай шубуудые үсхэхэ тушаа колхозууд юумэ хэхэеэ болишонхой.

Ороо'һо таряанай талаар үнгэрэгшэ жэлэй дүнгүүдые харахада, аймагай колхозууд, МТС-үүд зарим участогуудһаа ороoһото, овощной, техническэ культуранuудай, хартаабхын муу бэшэ ургаса хуряагаа. Мүн ниитынгээ малда бүдүүн болон шэмэтэ тэжээл нёдондонойхиһоо нилээд ехээр бэлдэһэн байна.

Энэ жэлдэ хүдөө ажахын культуранuудай үндэр баян ургаса ургуулһанайнгаа түлөө таряанажалай, комплексно, овощь ургуулгын 17 бригада, тракторна 3 бригада аймагай хүдөө ажахын выставкэдэ хабаадаһан байха юм. Жэшээлхэдэ, Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой нэгэдэхи таряанажалай бригада (бригадирынь нүхэр Аносов) 48 га хара таряанай гектар бүриһөө 20 центнер ургаса хуряагаа. Мүн энэ колхозой нүхэр Шадринай хүтэлбэрилдэг таряанажалай бригадынхид овёсой үндэр ургаса абаһан байна. Ороoһото культуранuудай үндэр ургаса ургуулһан түрүү бригадануудай тоо нилээд олошороо. Иигэжэ аймагай колхозууд гүрэндэ таряа, овощь, хартаабха тушааха түсэбөө болзорһоо урид дүүргэһэн байна. Таряа хуряалгые богони болзорто, гээлтэ хоролтогүйгөөр үнгэргэхэ хэрэгтээ Ехэ-Кударын МТС-эй механизаторнууд амжалта туйлаба. Эдэнэр шэнэ түрүү арга—амяарлан хуряалгые үргэнөөр хэрэглэжэ, ороoһоной гээлтые нилээд бага болгоо. Амяарлан хуряалгын мастернууд—Ехэ-Кударын МТС-эй лафетнэ жаткын машинистнууд Иннокентий Жарников, Андреев, Кожевников, Рантапов гэгшэд амяарлан хуряалгын үлүү һайн байһаниие ажал хүдэлмэри дээрээ харуулаа. Гэбэшье, аймагаймнай зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд амяарлан хуряалгые найдамжагүйгөөр угтаһан байна. Зорилгомнай юуб гэхэдэ, ерэхэ жэлдэ машина техникэеэ саг сооно бэлэдхэжэ, хуряалгын үедэ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха хэрэгтэй.

Хүдөө ажахын культуранuудай ургасые дээшэлүүлхэ талаар бодото хэмжээнүүд манай эндэ үшөөл абтаагүй байна гэжэ тэмдэглэхэ болоно. Зарим нютагуудта газар уһалалта бирагүйгөөр ябуулагдана. Аймаг доторнай 9 мянга гаран га уһалагдадаг газар бии ха юм. Теэд тэндэһээ жэл бүри үндэр ургаса абтанагүй. Тошон халяаха, уһалууриин системэнүүдээр уһа урадхуулха, насосуудые хэрэглэхэ арга боломжо манайда бии. Теэд тэдэ мүртэйгөөр ашаглагданагүй. Мүн полинуудта нютагай үтэгжүүлгэнүүдые аргагүй багаар гарганабди. Үнгэрэгшэ хабар наг шэбхэ полинуудта гаргалгаар яһала ажал хэбэшье, тэрэмнай үшөөл бага гээшэ.

Ой шадарай участогуудые, ногоо муутай сабшалан, бэлшээринүүдые хахалжа, тэндэ ороoһото культуранuудые таридаг болохо ёһотойбди. Илангаяа Сталинай, Ранжуровай, Маленковой нэрэмжэтэ болон бусад хэдэн колхозуудта шэнэ ба боро газар элдүүрилэн ашаглаха арга боломжо муугаар хэрэглэгдэнэ. Шэнэ жэлдэ энээн тушаа һаналаа ехээр табиха тон шухала.

Ажахын шэнэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 1500 килограмм һү һаахын түлөө, ороoһото, овощной, техническэ культуранuудай үндэр ургаса абахын түлөө аймагаймнай колхознигууд тэмсэжэ байна. Аймагай ажалшад КПСС-эй XX съездын табиһан зорилгонуудые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө шэнэ жэлдэ бүри оролдосотойгоор хүдэлжэ эхилбэ.

В. СЕРЕБРЕННИКОВ,
ажалшадай депутадуудай Кударын аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

Колхозой эрхим жолоодогшо

Кирилл Миронович Якимов 20-дохи жэлээ жолоодогшоор хүдэлмэрилжэ байна. Кирилл Мироновичын ажалдаа амжалта туйлахадань тэрэнэй олон жэлэй туршада хүдэлмэрилжэ олоһон баян дүршэлынь ехээр туһалдаг. Машинынгаа хойноһоо һайнаар харууһалдаг, бага сага заһабаринуудай гараа һаань саг соонь заһабарилдаг юм. Тиимэһээ тэрэнэй даажа ябаһан автомашина ямаршье һаадгүйгөөр хүдэлдэг.

Колхозой правлени энэ эдэбхитэй жолоодогшодо харюусалгатай даалгабари үгэдэг юм. Үбэл болоходо тэрэ барилгын модо, намартаа—таряа талха, овощь гэхэ мэтэ ашаануудые шэрэдэг.

Кирилл Миронович даалгабарита ажалаа болзор соонь дүүргэхэтэйгээ хамта горючи, түрхилгын тоһо ехээр алмадаг. Жэшээлхэдэ, 1956 оной эхинһээ хойшо тэрэ 1500 литр горючи алмаа. Мүнөө тэрэнэй даажа абаһан автомашина капитальна заһабаригүйгөөр 100 мянган километр ябаад байна. Тэрэнэй жолоододог машина элдэб ашаа тээгээд ехэнхидээ заһагдаагүй харгыгаар ябаха баатай болодог. Хэды тиимэ байбашье һаань, нүхэр Якимов мөөриин резиные ехэ гамтайгаар ашаглана. Нормын ёһоор 30 мянган километрые ябаһанай удаа мөөрнингөө резиные һэлгэхэ байһан аад, нүхэр Якимов 40 мянган километр хүрэтэр ябуулна.

Мүнөө Кирилл Мироновичын машина үшөө заһабарида ороодүй, колхозой дардам харгыгаар тооһо бурьяса харайлгаһаар.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Зэдын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой эрхим жолоодогшо К. М. Якимов.

Е. Ринчинова.

50 жэл ажаллаһанай һүүлээр...

Ириней Дометьевич Чагин 1886 ондо Баргажан тосхондо түрэһэн юм. Бага наһатайдаа үншэрһэн болобошье, шадамар бэрхэ, шанга зоригтой хүн тулададаа, 1917 ондо дээдэ эрдэмтэй багша боложо шадаһан байгаа.

— Октябрьска революциин ашаар дарлалтаһаа сүлөөлэгдэһэн үгытэй зониие гэгээрүүлхэ эрхэтэй багша болоһондоо ехэтэ баясаа бэлэйб. Минии ажал Бурят-Монголой культурна хүгжэлтэтэй нягта холбоотой,—гэжэ мүнөө Ириней Дометьевич хөөрэнэ.

Табяад жэлэй туршада олоншог газарта хүдэлһэниинь элитэ. Педтехникумдэ багшалһан, лекторшье байһан юм. Улан-Удэдэ Советскэ засаг тогтоохо хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадаа. Жэл ошохо бүри өөрынгөө мэргэжэлые улам дээшэлүүлээд, 1935 ондо Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ пединститутда ажаллажа эхилээ һэн. Тэрээнһээ хойшо эндэ мүнөө хүрэтэр хүдэлмэрилөө. 20 гаран жэлэй турша соо институтда багшалха зуураа, али тухай олон багшанарые бэлдээ гээшэб, ямар һайн һайхан хэрэг хээб!

«Литературна уншалгын методико» гэһэн темээр 1942 ондо диссертаци барижа, педагогическа наукануудай кандидат нэрэзэргэдэ хүртэһэн, 1943 ондо доцент болоһон байгаа. Мүн институтдаа олоной хэрэгтэ оролдосотойгоор хабаадажа, удаан саг соо месткомой түрүүлэгшээр хүдэлөө. «1941—45 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ шэн габьяатайгаар ажаллаһанай түлөө» медаляар шагнагдаһан, 1947 ондо ажалшадай депутадуудай Городской Совеэдэй депутат боложо һунгагдаһан байна. Арадай гэгээрэлдэ зорюулжа Ириней Дометьевичын хэһэн ехэ хүдэлмэринь хэдэн удаа тэмдэглэгдээ. Тэрээндэ «Арадай гэгээрэлэй отличник», «Габьяата багша» гэһэн нэрэзэргэ олгогдоо. Хэды олон хүндэлэлэй грамотаар шагнагдааб!

Нүхэр Чагин 50 гаран жэл соо багшаар хүдэлөөд, 70 наһатайдаа пенсидэ гараба. Хүндэтэ багшынгаа амаралтада гарахадань үдэшэхын тула олон студентнэр, багшанар сугларжа, баярай үгэнүүдые хэлэһэн, үнэтэ бэлэгүүдые үгэһэн байна.

Ириней Дометьевич харюугай үтэ соогоо иигэжэ хэлэбэ: «Шадал соогоо һайнаар ажаллаад, аятайгаар амарха гээшэ ямар ехэ зол бэ! Би мүнөө эгээн дээдэ хэмжээнэй пенси абаха байнаб. Намда иимэ жаргал асарһан Парти, Правительствода үнэн зүрхэнһөө баясхалан хүргэнэб. Багшын ажалда дурлатты, хүндэтэ нүхэдни. Пенсидэ гараа гээд, миин байхагүйб. Мүнөө «Бурят-Монгол һургуулиин 5—7 классуудта литературна уншалга хэхэ методика», «Литературын теори шэнжэлхэ асуудалнууд» гэхэ мэтэ номуудые зохёожо байнаб. Арадай гэгээрэлэй аша туһада үшөө һайнаар ажаллахаб».

В. Очиров.

Египедэй правительствын мэдүүлгэ

КАИР, ноябриин 29. (ТАСС). Египедэй правительствын 1956 оной ноябриин 28-най мэдүүлгэ эндэ толилогдоо.

Мэдүүлгэ соонь иигэжэ хэлэгдэнэ: буудалдаа зогсоохо, Египедтэ добтолон ороһон бүхы зэбсэгтэ хүсэнүүдые тэндэһээ гаргаха тухай ноябриин 2-то, 7-до, 24-дэ ООН хэдэн резолюцинуудые баталан абаһан байна. Гадна, хариин оронуудай сэрэгүүдые гаргуулха зорилгоор полицейскэ тусхай зэбсэгтэ хүсэнүүдые байгуулха тухай шиидхэбэри ООН мүн лэ гаргаһан байха юм. Египедэй правительство эдэ шиидхэбэринүүдыень зүбшөөжэ, полицейскэ сэрэгүүд 1956 оной ноябриин 15-да Египедтэ ерээ. Эдэ резолюцинуудай абтаһан, мүн эзэрхэг түримхэй добтолгые бүхы дэлхэйн олониитын буруушааһан болобошье, эзэрхэг түримхэйшүүл хадаа буудалдаа зогсооһоной һүүлээршье хүнэй эрхын эгээн лэ юрэнхы гол ёһонуудые эбдэһээр.

Порт-Саидай хүн зониие англо-французска сэрэгүүдэй шэрүүнээр даража, городой зониие буудажа, бишыхан үхибүүдыешье хайра гамгүйгөөр алажа байһаниие гэршэлэн харуулһан баримтанууд мэдүүлгэ соо дурдагдана.

Порт-Саидһаа баруун тээшээ табан милиин газарта байһан бишыхан арал дээгүүр ноябриин 19-дэ английска геликоптернууд ниидэжэ, сэрэгүүдые буулгаа. Тэдэ сэрэгүүдынь аралай гражданска хүн зондо добтолһон байна гэжэ мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Эзэрхэг түримхэйшүүлтэй холбооролдохогүй гэһэн зүбшэл бусад хүнүүдтэ зүбшэл үгэһэнэйнь түлөө хэдэн египтянуудые англо-французска сэрэгүүд арестовалаа. Эдэ бүгэдэ буудалдаанай зогсоогдоһон хойно хэгдэжэ байна. Тиихэдэ израильска эзэрхэг түримхэйшүүл Газа болон бусад городуудай гражданска хүн зониие хашаха, хэһээхэ гэһэн политика ябуулжа, тэндэхи олон хүниие арестовалһан, зоной зөөри усадхаһан ба тоноһон, хүн зоной хубиин мэдэлэй автомашинануудые буляажа абаһан байна. Эзэмдэлтэдэ ороһон районуудай хүн зон эдеэ хоолой зүйлнүүдээр дутадаг, медицинскэ туһаламжа абадаггүй байха юм.

Эдэ бүгэдэ зэрлиг муухай аашын түлөө имагтал Англиин правительство зэмэтэй гэжэ Египедэй правительство тоолоно. Хэрбээ Англиин зүгһөө Израильда баалалта хэгдээгүй, мүн Францяар дэмжэгдээгүй байгаа һаань, иимэ эзэрхэг түримхэй ябадал хэзээдэшье тохёолдохогүй һэн гэжэ мэдүүлгэ соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Египедтэ эсэргүү добтолгодо бэлэдхэл хэхэдээ, тэрэниие бэелүүлхэдээ Англи, Франци, Израиль гурбанай нягта харилсаа холбоотой байһыень гэршэлһэн баримтанууд мэдүүлгэ соо дурдагдана.

Египедтэ Англиин харатайгаар урбаһан дээрэһээнь Газа, Хан-Юнис, Дейр-эль-Балах, Рафак, Эль-Ариш гэхэ зэргын һуурин газарнуудые Израиль булимтаран абаха аргатай болоһон байгаа гэжэ мэдүүлгэ соо онсолон тэмдэглэнэ.

Иимэ ябуулгануудай түлөө Англиин правительство сэхэ харюусаха ёһотой гэжэ Египедэй правительство тоолоно. Англиин зүгһөө хамааралсалгын үгы байгаа һаань, дурсагдаһан городуудай нэгыеншье Израиль эзэлжэ, тиимэһээ өөрынгөө үмэнэ табиһан нэгэшье зорилгые бэелүүлжэ шадахагүй байгаа гэжэ урда тээнь заагдаа һэн гээд мэдүүлгэ соо саашадаа хэлэгдэнэ.

Газа, Дейр-эль-Балах, Хан-Юнис, Рафак, Эль-Ариш, Порт-Саид городуудай хүн зондо эсэргүүгээр Израилиин, Англиин болон Франциин эзэрхэг хүсэнүүдэй гаргаһан зэрлиг аашануудые Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин мүрдэхыень, Газа шадарай райондохи палестинска арабуудта эсэргүүгээр Израилиин хэһэн зэрхэг түримхэй ябуулга зогсоохо тухай ООН-эй шиидхэбэри бэелүүлхыень Египедэй правительство эринэ.

Англи хадаа хани барисаан тухай договороор Египедтэй, мүн арабска бусад оронуудтай холбоо барисаан тухай договороор холбоотой байгаа. Гэбэшье, Англи хадаа эдэ договорнууд болон хэлсээнүүдээ эбдэжэ, Газа шадарай арабуудта эсэргүү түсэбөө бэелүүлхэдэнь Израильда туһалаа. Эдэ баримтануудта бүхы дэлхэйн олониитын анхаралые Египедэй правительство хандуулна.

Суэц тухай асуудалые эбэй ёһоор гуримшуулха тухай Египет Англи хоёрой хоорондо хэлсээнэй боложо байха үедэ, Египедэй газар эзэлэн абаха зорилгоор, тэрээндэ английска сэрэгүүд добтолон ороһон байгаа гэжэ мэдүүлгэ соо һануулагдана. Суэцкэ канал тухай гараһан арсалдаае эбэй ёһоор шиидхэхэ аргагүй болгохын тулада Египедтэ эсэргүүгээр эртээнһээ зорюута бэлэдхэгдэн хэгдэһэн добтолгын түлөө Англиин правительство зэмэтэй гэжэ Египет тоолоно гээд мэдүүлгэ соо заагдана.

Египедэй газарай зарим хубиие Израилиин, Англиин болон Франциин сэрэгүүдэй эзэмдээд байгаашье һаань, буудалдаа зогсоохо тухай резолюциие Египет зүбшөөгөө. Юуб гэхэдэ, эзэрхэг түримхэйшүүлэй сэрэгүүд Египедһээ дары гаргагдаха ёһотой гэжэ резолюци соо эрилтэ хэгдэһэн байгаа бшуу.

Эб найрамдалай хэрэгтэ үнэн сэхэ байдаг, мүн дэлхэйн аюулта дайнһаа хүн зониие абархые үнэн зүрхэнһөө эрмэлзэдэг байһан дээрэһээ буудалдаа зогсоохо тухай резолюциие Египедэй правительство зүбшөөһэн байгаа. Гэхэ зуура, Египед хадаа өөрынгөө арадта гү, али Палестинын арабуудта эзэрхэг түримхэйшүүлэй добтолон орохо арга олгохые хүсэнэгүй гэжэ мэдүүлгэ соо заагдана.

Янош Кадар радиогоор үгэ хэлэбэ

Венгриин премьер-министр Янош Кадар һаяхан радиогоор үгэ хэлэхэдээ, Венгриин ажабайдалые дахин эмхи гуримтай болгохо тухай болон бусад шухала асуудалнуудта тогтоһон байна. Хархис этэгээдүүдэй эмхидхэһэн үймөөн ноябриин 4-һөө хойшо дүрбэн үдэрэй туршада бута сохигдоһон байна гэжэ премьер-министр хэлэбэ. Хархис этэгээдүүдэй зариманиинь бэеэ тушааха баатай болоһон, нүгөөдүүлынь дарагдаһан байна.

Мүнөө эмхи гурим сахиха хэрэгые армиин болон полициин подразделенинүүдтэ даалгатданхай. Тэдэнэр энэ шухала зорилгоёо һайнаар дүүргэжэ байнхай.

Хүн зондо аюултай гэмтэд һүүлэй событинуудай үедэ түрмэһөө табигдаһан байгаа. Тэдэндэ эсэргүү тэмсэл мүн лэ амжалтатайгаар хэгдэнэ. Һүүлшын событинуудта хабаадалсаһан нэгэшье хүдэлмэришэн мүрдэгдэхэгүй гэжэ Янош Кадар мэдүүлбэ.

Хуулияар тогтоогдоһон зорилгонуудые хүдэлмэришэнэй соведүүдэй бэелүүлхэ хэрэг хангаха гээшэ — мүнөө манай оронОй үмэнэхи шухала зорилго болоно гэжэ Кадар хэлэбэ. Зарим газарта хүдэлмэришэнэй соведүүд хуулида харша ябуулга хэжэ, арадай ажахыда ехэ хохидол тохёолдуулдаг ушар хаа яа үзэгдэнэ.

Саашадаа бүхы ажалшадта үргэн демократи хангахын түлөө правительство эрид шууд тэмсэхэ. Тиихэдэ дайсад хатуу шэрүүнээр хэһээгдэхэ гэжэ Кадар тэмдэглэбэ.

Предприятинуудта ажал хүдэлмэриин ябуулагдажа эхилээшье һаань, зарим газарта забастовконуудай болодог ушар үзэгдэнэ. Энэ хадаа хархис этэгээдүүдэй үлэгдэлэй ябуулгын үрэ гэжэ Кадар тэмдэглэбэ.

Ажабайдалай түхэлдөө хүсэд ороходо, коммунистнууд, мүн партийна бэшэ зоной эрхим һайн түлөөлэгшэд болон мэргэжэлтэд правительствода оруулагдажа, правительство хубилгагдаха юм. Мүнөө дээрэ ажабайдалай түхэлдөө ороодүйдэ правительствода ямаршье хубилалта хэгдэхэгүй гэжэ премьер-министр мэдүүлээ.

Нэгэдэмэл Нацануудай Организацида венгерскэ асуудалые зүбшэн хэлсэлгэ тухай хэлэхэдээ, октябриин 23-һаа эхилэн, Венгридэ болоһон событинууд Венгриин дотоодын хэрэг байһан дээрэһээнь, хэншье түрэндэ хамааралсаха эрхэгүй гэжэ тоолоноб гээд Янош Кадар хэлэбэ.

Советскэ сэрэгые гаргаха ябадал мүн лэ Венгриин доторой хэрэг байна. Советскэ сэрэгүүд Венгриин газар дээрэ байха хуулита эрхэтэй дээрэһээ байна. Тэдэнэр хархис этэгээдүүдые бута сохиходо Венгриин правительствын гуйлтаар туһаламжа хүргэһэн юм.

Мүнөө үедэ Венгриин бүхы ажалшад ажал хүдэлмэреэ эхилжэ, эмхи гурим байгуулагдаа һаань, арадай засаг бэхижэхэ, амгалан тайбан амжалта түгэллэр ажабайдал хангагдаха байна гэжэ премьер-министр үгынгөө түгэсхэлдэ хэлээ.

„Сири болон арабска бусад оронууд империалистнуудай дарлалтада дахяад орохогүй“

Сириин премьер-министрын мэдүүлгэ

ДАМАСК, ноябриин 29. (ТАСС). Сиридэхи байдал тушаа Англиин премьер-министрын уялгые дүүргэгшэ Батлерай һаяхан хэлэһэн үгэ тухай Сириин премьер-министр Сабри Асали журналистнуудта иигэжэ мэдүүлбэ:

Батлерай хэлэһэн үгэ юу харуулнаб гэхэдэ, Англи Франци хоёр XIX зуунжэлэй үеынхидэл бүдүүлигээр аашалан, бүхы дэлхэйн хүн зоной, мүн арабска оронуудай һанамжые тооногүй.

Сири болон арабска бусад оронууд империалистнуудай дарлалтада дахяад орохогүй, альганайшье шэнээн газараа хэндэшье эзэлүүлхэгүй. Богоолшолгоһоо сүлөөрһэн ажабайдалаа, эрхэ сүлөөгөө хамгаалхадаа, бидэнэр бүхы дэлхэйн дайрэ эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө тэмсэнэбди.

Гэбэшье, эзэрхэг түримхэйшүүл бидэниие эрхэ сүлөөгүй болгохо үеын үедэ мэдэлдээ байлгаха һанаатай. Бусад арадуудые империализмын мэдэлдээ байлгадаг тэрэ саг бусалтагүйгөөр үнгэрөө гэжэ тэдэнэр мэдэжэ байг лэ. Бидэ бүхы хүсэеэ элсүүлэн, ороноо хамгаалхабди гэжэ Сабри Асали мэдүүлбэ.

Ирак багдадска хэлсээнһээ гараха, Египедтэ туһаламжа үзүүлхэ ёһотой гэжэ Ирагай арад зон эрилтэ хэнэ

ДАМАСК, ноябриин 29. (ТАСС). Ирагай Недшеф городто һүр хүсэтэй демонстраци дүрбэдэхи үдэрөө үргэлжэлжэ, тэрээндэнь городой бүхы зон хабаадалсажа байна гэжэ Дамаскын радио мэдээсэбэ.

Нури Саидай толгойлжо байгаа правительствын тушаалһаа бууха, Багдадска хэлсээнһээ Ирак дары түргэн гараад, эзэрхэг түримхэйшүүдтэй тэмсэжэ байһан Египедтэ бад гэсэ туһаламжа үзүүлхэ ёһотой гэһэн эрилтэ демонстрантнууд табина. Демонстрантнууд болон сэрэгүүдэй хоорондо шуһата тулалдаан болоо. Хоёр талаһаань хамта дээрэ 100 шахуу хүн алуулаа, хэдэн зуун хүн шархатаа.

Нури Саидай правительствые дары түргэн тушаалһаань буулгажа, Ирагые Багдадска хэлсээнһээ энэ гэһээр гаргагты гэжэ эрилтэ хэһэн бэшэгүүдые Фейсал хаанда Ирагай олон политическэ элитэ ажал ябуулагшад эльгээгээ гэжэ мүн лэ хэблэл мэдээсэнэ.

Италида фашистнууд зэрлиг муухайгаар аашалба

РИМ, ноябриин 29. (ТАСС). Коммунистическэ партиин Генуя городтохи хоёр организациин гэрнүүдтэ фашистнуудай добтолһон тухай хэблэл мэдээсэнэ. Фашистнууд тус организацинуудай гэрнүүдтэ гал аһаажархёо. Тиигэбэшье, түймэр тэрэ дороо сарагдаба. Италиин олохон түрүү организацинууд фашистнуудай энэ аашые ехээр буруушаагаа.

ҮБЭР МОНГОЛОЙ ОНТОХОНУУДҺАА

Хитадай Арадай Республикын Үбэр Монголой арадай хэблэл «Гурбан наһатай Гунаган Улаан баатар» гэжэ монгол арадай аман зохёолнуудай суглуулбариие 1956 оной апрельдэ Хүхэ-Хотодо гаргаһан юм. Тус суглуулбари соо ороһон «Гурбан ахадүүнэр» гэжэ онтохониие мүнөөдэр манай газетэдэ толилбобди.

Гурбан ахадүүнэр

Анхан нэгэн сагта ахадүү гурбан хүбүүд ажаһууһан гэхэ. Эдэ хүбүүд өөһэд өөһэдынгөө зантай, өөһэд өөһэдынгөө мэргэжэлтэй юм һэн ха. Ехэ ахань ажал хэхэдээ абяа гарадаггүй зантай, хоёрдохинь—хонжоо наймаа хэхэдээ хоёр хүлтэй хүндэ хонжогдохогүй шадабаритай, гурбадахинь — хүдэлмэри хэжэ эхилхэдээ үглөөнэй толон үдэшын толон хоёрые залгаагүйдөө һаладаггүй зантай байба.

Нэгэтэ тэдэ гурбан ажал бэдэржэ ябаһаар, хотон айлай дунда орожо нэгэ ехэ хүреэнэй газаа, үдын амаралта хэхээр һуубад ха. Тамхи татаха нэгэниинь тамхяа татана, үгы нэгэниинь хуруудаа химэлнэ. Тиигэжэ байтарань, хүреэн сооһоо дагдагархан хубсаһатай, тарган бэетэй нэгэ хүн охоторхон хүлнүүдээ хойболзуулһаар ойронь хүрэжэ ерээд:

—Та гурбан яахадаа ажал хэхэгүй айл зайжа ябадат зомта? — гэбэ ха.

— Бидэнэр үнэнгэ шударгуу ажалша үбгэнэй үринэр байгаа һэмди, — гэжэ ахань харюусаба. — Абамнай нюрганайнгаа бүхэтэр, нюурайнгаа буршагар болотор бүхэли наһаараа Арбай баянай ажал хэжэ, һүүлэй һүүлдэ хүбүүдтээ юушье үлөөнгүй наһа барашаһан юм.

—Яагаад юушье үлөөгөөгүй гэжэ! гээд мүнөөхи Багдагар баян һаамганан энсэбэ. — Иимэ шираг гурбан хүбүүдые оршолондо үлөөгөө хадаа нам мэтын эд зөөреэр элбэг зондо яһала ехэ туһа хэжэ мордоо үбгэн гээшэл. Зай, таанар хайшаа ошожо ябанабта?

— Ажал бэдэржэ ябанабди даа.

«Ажал бэдэржэ ябаһан гэр гэхигүй эдэ гурбаниие, хүлһэ багаар түлөөд, хүсынь ехээр гаргуулаад, заража эдеэ һаа, баян дээрээ баян болохоб» гэжэ тэрэ бодоод:

— Тиибэл таанар гурбуулаа намда хүдэлэгты. Хэнтнай юу хэжэ шададаг юм? — гэжэ асууба.

— Бидэ гурбан юушье хэжэ шадахабди,—гэжэ хүбүүд харюусаба. —Зүгөөр бидэнэртнай өөһэд өөһэдынгөө зан заншалтай зомди. Манай заншалые хүндэлхэл һаа, та маниие хүлһэншэн болгожо абахат. Манай зан заншалда та зааханшье һаад хүшөө хэхэ ёһогүйт.

— Үгы теэ, дуулаял, ямар тиимэ заншалтай хүнүүд байба гээшэбта?

—Би ажал хэхэдээ абяа гарадаггүй зантай хүнби,—гэжэ аха хүбүүниинь хэлэбэ. — Ажаллажа байха үедэм, аминайшье хэрэг боложо байгаа һаань, асууһан үгэдөө харюу намһаа дуулахагүйт.

«Энээнһээ һайн юун байха бэлэй!» гэжэ Багдагар баян ехэтэ баярлаад:

—Һайн лэ гээшэ! Энэ заншалыешни ехэл дуратайгаар зүбшөөнэб — гээд, дунда хүбүүн тээшэнь хургаараа заажа: — Ши ямар зантай хүмши? — гэбэ.

— Харин би хонжоо наймаа хэхэдээ хоёр хүлтэй хүндэ хонжогдохогүй шадабаритай хүнби,—гэжэ дунда хүбүүн харюусаба.

«Энээхэн хүбүүе иишэ тиишэнь эльгээжэ, аралжаа наймаа хүүлээ һаа, ашаг олзо ехээр оложо болохоб» гэжэ эзэн ехээр баярлаад:

— Тон һайн, шиниишье заншал би хүндэлхэб,—гээд отхон хүбүүндэ хандаба:—Ши ямар заншалтай хүмши?

— Би ажал хэжэ эхилхэдээ алтан нара харадаггүй, үүрэй толон үдэшын толон хоёрые залгаагүйдөө һаладаггүй зантай хүнби,—гэжэ бага хүбүүн харюусаба.

Багдагар баян бүри ехээр баярлажа, гурбан хүбүүдые гурбуулайнь зараса болгон абаһан юм гэдэг.

Нээрээшье, эдэ гурбан хүбүүдэй өөһэдынгөө зан заншал алдангүй хүдэлжэ байхые харахадаа эзэниинь ехэл һэгшэнэ: «Зүдэр лэ бэрхэ барлатуудые олоо байнаб» гэжэ һанадаг, тиибэшье саагуураа: «өөһэдынгөө талые бододоггүй тэнэгүүд лэ байна даа» гэжэ наада хаража ябадаг байба.

Нэгэтэ үдэр аха хүбүүниинь нэгэ гүнзэгы нүхэнэй хажууда ажаллажа байба. Эзэнэй эрхэ шара хүбүүн хажуугаарнь эрьелдэжэ, тэрээндэ үгэ хэлүүлхэ гэжэ ядана, элдэбээр аашална, тоомоо таһарна ха. Тиигэжэ ябатараа тэрэ хүбүүниинь ойлтомторгүй үнөөхи нүхэн руу унашаба.

Удаашьегүй Багдагар баян хүбүүгээ бэдэрэн, барлагайнгаа хажууда гүйжэ ерэбэ.

— Ши минии хүбүү хараагүй гүш? —гэжэ амидан байжа асууба ха. Тиихэдэнь барлаг хүбүүн урдаһаань хялам гэжэ хараад юушье дуугарбагүй. Багдагар баян энэ хүбүүнэй заншал һанаандаа оруулжа, яаха аргагүй саашаа арилаа һэн.

Үдэшэ орой аха хүбүүниинь ажалаа дүүргэжэ, эзэндээ ерэжэ хэлэбэ: Үнөөхи тоомгүй хүбүүнтнай үдэ багта намайе гасаалжа, элдэбээр аашалжа ябатараа нүхэн руу унашоо бэлэйл.

Багдагар баян баггүй ехээр сухалаа хүрэжэ хашхарба:

— Үгы, би шамһаа үхибүүем хараа гүш гэжэ һураа һэмнайб. Ши юундэ харюу хэлээгүйбши?

— Та мартаба гээшэ гүт? Битнай ажал хэжэ байхадаа али бүхы юумэндэ алтасадаггүй, абяа гарадаггүй зантай хүнби гэжэ танда хэлээ һэмнайб. Та зүбшөөһэн аад, юундэ сухалдажа байна гээшэбта?

Багдагар баян үгэдөө торожо, үтэр түргэн гүйн ошожо, үнөөхи нүхэн сооһоо хүбүүгээ гаргажа асарба. Эрхэ шара хүбүүниинь ээрэжэ эгшэтэрээ бархирһан, ехээр ядалсаһан байба ха. Эзэн баян дунда барлагаа дуудуулжа асаруулаад:

— Ши үтэр түргэн ошожо хүбүүндэм эм абаад ерэ!—гэжэ эбэрһээ хэлхы мүнгэ гаргажа үгэбэ. — Үнэгүйшэгээр абажа үзөөрэй, үлүү мүнгэ бү гаргаарай.

— Энэ талаар лэ та һанаагаа бү зобооройгты! Та минии заншал һайн мэдэнэ ха юмта,—гээд дунда хүбүүн дэлгүүр тээшэ гүйлгэжэ ошобо.

Харижа ерэхэдээ тэрэмнай арбан тэргэ эм худалдажа абаад орожо ерэһэн байба.

—Энэ ехэ эм юу хэхээ асарба гээшэбши? Тэнэг тархи!—гэжэ байгаад эзэниинь гани галзуу болобо.

—Үгы, яагаа гээшэбта, багаар абаха гэхэдэмни, нэгэ лан эм арбан зоосто байбал, ехэ болохо бүри үнэгүй боложо, долоо найман зоостоо оронол. Өөрөө та үнэгүйгөөр абажа үзөөрэй, үлүү мүнгэ бү гаргаарай гээ һэмнайт. Теэдшье, минии заншал хадаа хонжоо наймаа хэхэдээ хоёр хүлтэ хүндэ хонжогдохогүй ябадал бэлэйл,—гэхэдэнь Багдагар баян баһа үгэдөө торобо.

Хэды үдэр үнгэрхэдэ, хүбүүниинь хүл дээрээ гараба. «Мүнөө энээндээ хони алажа эдюулхэ болоо байна» гэжэ эзэн бодоод, бага барлагаа дуудуулжа:

— Түргэн ошожо, хони алажа ерэ! — гэбэ.

Бага хүбүүн эзэнэй һүрэг хонидто үүр сүүрээр гүйжэ ошобо. Багдагар баян тэрэ барлагайнгаа үдэшэ болотор ерэхэгүйдэнь, һанаагаа ехээр зобожо, өөрөө хойноһоо гүйлгэжэ ошобо ха. Ошон гэхэдэнь үнөөхи барлаг хүбүүниинь улаа махай болонхой, зуугаад хонидые алажархинхай, үшөөл саашань алажа байба. Эзэншье ухаа мэдээ алдажа,

— Һүүе, болиишь! Хамаг хонидые хуу алажа байхадаа, яажа байгаа хүн гээшэбши! — гэжэ ори дуун болобо.

—Үгы, эзэн, иихэдээ та яаба гээшэбта. Хэлсэһэн хэлсээгээ мартаба гээшэ гүт?—гэбэ ха отхон хүбүүн. —Би хүдэлмэри хэжэ эхилхэдээ үглөөнэй толон үдэшын толон хоёрые залгаагүйдөө һаладаггүй зантай хүнби гэжэ хэлсэжэ, танай барлаг болоо һэмнайб.

Багдагар баян баһа үгэдөө торожо:

«Үлүү хараад, булуу химэлбэ» гэжэ намһаал удхатай. Хүндэ нүхэ бү малта, өөрөө тэрээндэ унажа болохош! гэдэг тон зүб,—гэжэ байгаад, тархяа шаан халаглажа, уруутаа харан һуушаба.

Тиин Багдагар баян хэлсээнэйнгээ ёһоор тэрэ гурбан барлагуудтаа хүдэлһэн үдэрнүүдынь хүлһэнэй мүнгэ түлэжэ, түргэн ябуулһан гэхэ.

Гурбан ахадүүнэр нютаг нютагаа хүрэжэ, хүлһэнэйнгээ мүнгөөр гуламта түхеэржэ, табан хушуу мал үдхэжэ, ан бун гэжэ ажаһууһан юм тэлсэдэг.

Д. ЧЕРНИНОВ буряадшалба.

Редактор Д. Л. ЛОБСАНОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, заместителя редактора — 32-74, отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры в быта, промышленности —34-05, местной информации и писем —24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00623. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 7000.